

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА „ДРУЖЕСТВО ЗА КАСОВИ УСЛУГИ“ АД ЗА 2020 ГОДИНА

I. Обща информация за „Дружество за касови услуги“ АД

„Дружество за касови услуги“ АД (ДКУ, Дружеството) е непублично акционерно дружество, регистрирано с решение № 1 от 10.07.2007 година на Софийски градски съд по фирмено дело № 9568. Негови акционери са Българска народна банка (БНБ), Банка ДСК ЕАД, Обединена българска банка АД и УниКредит Булбанк АД. Детайлна информация относно акционерите на Дружеството може да бъде намерена в Приложение № 1 към годишния финансов отчет.

Дружеството е с едностепенна система на управление с органи на управление: Общо събрание на акционерите (ОСА) и Съвет на директорите (СД).

Дружеството е с регистрация в град София и има териториални поделения (ТП) в градовете София, Пловдив, Варна, Бургас и Плевен. Дружеството няма разкрити клонове.

Предметът на дейност на ДКУ е предоставяне на услуги по приемане, обработка, съхранение, предаване и транспортиране на ценни пратки с банкноти и монети, услуги по мониторинг и управление на терминални устройства (АТМ), включително обработка, проверка на съдържанието и зареждане с банкноти на касети за терминални устройства (АТМ), размяна на монети за банкноти и обратно, и други разрешени от закона услуги, свързани с касовата дейност.

Дружеството не извършва научноизследователска и развойна дейност.

Мисията на ДКУ е, чрез осъществяване на дейността си и в пряко сътрудничество с БНБ и банките, да:

- снижи разходите за обслужване на налично-паричното обращение;
- съдейства за оптимизиране на касовите наличности на своите клиенти и да повишава ефективността при управление на паричните потоци;
- повиши чистотата на парите в обращение;
- поддържа високи стандарти за обработка и контрол върху качеството и автентичността на банкнотите и монетите в обращение.

Във всичките си териториални поделения Дружеството предлага пълния набор от касови услуги както за обслужване на юридически, така и на физически лица.

В Дружеството се акцентира върху решаване на „тесни места“ в бизнес процесите, като се подобряват организацията и автоматизацията на процесите по оказване на услугите, с цел повишаване производителността на труда. Паралелно с автоматизацията и оптимизацията на процесите, текущо се актуализира и вътрешнофирмената нормативна документация на Дружеството, свързана с дейността. Прилагат се всички добри практики свързани с информационната сигурност и изискванията на ISO 27001.

В изпълнение на основните задачи, работата по реализацията на услугите е ориентирана към прилагане на по-гъвкави методи в отношенията с клиентите, при отчитане на тяхната специфика и интереси.

През 2020 г. бяха постигнати положителни резултати в основната дейност на Дружеството в съответствие с поставените основни цели и задачи.

II. Информация за основните характеристики на системата за вътрешен контрол, прилагани от Дружеството в процеса на изготвяне на финансовите отчети.

Според българското законодателство ръководството следва да изготвя доклад за дейността, както и финансов отчет за всяка финансова година, който да дава вярна и честна представа за финансовото състояние на Дружеството към края на годината, за финансовите резултати от дейността и за паричните потоци, в съответствие с приложимата счетоводна рамка. Отговорността на ръководството включва и прилагане на система за вътрешен контрол за предотвратяване, разкриване и изправяне на грешки и неверни изложения, допуснати в резултат на действия на счетоводната система. В тази връзка ръководството спазва следните основни принципи в своята дейност:

- придържане към управленска и счетоводна политика, оповестявана във финансовите отчети;
- извършване на всички операции в съответствие със законовите и подзаконовите нормативни актове;
- отразяване на всички събития и операции своевременно, с точен размер на сумите, в подходящите сметки и за съответния отчетен период;
- спазване на принципа на предпазливост при оценката на активите, пасивите, приходите и разходите;
- пълнота и правилност на счетоводната информация;
- установяване и прекратяване на измами и грешки;
- изготвяне на надеждна финансова информация;
- придържане към международните стандарти за финансови отчети и спазване на принципа на действащо предприятие.

През отчетния период не са настъпили промени в основните принципи на управление на ДКУ. Финансовите отчети са изготвени на принципа на действащо предприятие.

III. Преглед на дейността на Дружеството през 2020 г.

1. Преглед и обзор на технологичната дейност

През отчетния период дейността на Дружеството съответстваше на заложените в Бизнес плана за 2020 година цели. За постигането им се оптимизираха основните производствени процеси при запазване на качеството на обработка и отчитане на паричните наличности. Постигнати бяха добри резултати, без увеличение на материално-техническите ресурси и с поддържане на оптимален брой на служителите.

Предвид на извънредната ситуация и наложената нетипична организация на работните процеси, през 2020 г. се работеше при засилено планиране на процесите на регионално ниво, с цел осигуряване своевременно и гарантирано обслужване на клиентите при запазване на високите стандарти за качество.

Основните акценти в производствената дейност през годината бяха върху:

- обучение и контрол върху действията на служителите в териториалните подразделения относно задълженията им за спазване на утвърдените от Министерството на здравеопазването противоепидемични мерки на работните места, с цел да се осигури непрекъсваемост на процесите;
- повишаване на производителността, чрез ефективно разпределение на производствените задачи, разработване на нови процеси и оптимално изразходване на производствените материали;
- поддържане на високо качество на предлаганите услуги, чрез продължаващо обучение на служителите от териториалните подразделения;
- превантивен контрол, чрез ежедневен видео и системен мониторинг за качеството на изпълнението на производствените задачи от касиерите и чрез извършване на цялостни и ефективни проверки на дейността на териториалните подразделения за спазване на

изискванията на Вътрешните правила за касовата дейност (ВПКД) и утвърдените процедури по касови структури.

Съществено предизвикателство пред екипа на дружеството през 2020 г. беше въведената извънредна обстановка в страната през първата половина на март. Непосредствено след това ДКУ предприе организационни мерки за гарантиране сигурността на служителите и осигуряване на непрекъсваемост на процесите. Мерките касаеха както задълженията на касиерите, така и разработването на сценарии за работа в различни кризисни ситуации. Бяха тествани и координирани с търговските банки планове за действие в ситуация на пълно затваряне поради карантина на териториално поделение. Предприетите действия осигуриха безпроблемното изпълнение на производствените задачи.

Най-голям дял в приходите от услуги са формирани от обработка на български банкноти – 42% от общата сума на приходите на стойност 8 136 хил. лева за 2020 г. През 2020 г. Дружеството отчете увеличение на постъпленията от обработка на български банкноти, като средно за Дружеството увеличението спрямо предходната 2019 г. е с 8%, а в териториални поделения (ТП) София и Пловдив прирастът е над 16% и съответно над 10%. Въпреки увеличените наличности, обработката на постъпващите пари се извършваше в договорените срокове, с минимално увеличен среден брой на касиерския състав от 2% и без генериране на допълнителни разходи за извънреден труд.

През 2020 г. продължи да се прилага в работата сумирано изчисляване на работното време за касиерите. Заложените периоди за изравняване са 6 месечни - от февруари до юли и от август до януари, което позволява двата най-натоварени месеца юли и август да са в различни изравнителни интервали. С това се постигна оптимално натоварване на касиерския състав, съобразено с оперативната необходимост в поделенията, и се избегна необходимостта да се заплащат допълнителни часове за извънреден труд.

През годината активно се използваше договореният с БНБ механизъм за преместване на общи опаковки с необработени ценни пратки между различните териториални поделения. Благодарение на този процес се осигури равномерно натоварване, а съответно и обработка, и своевременно връщане на парите в наличнопаричното обращение. През 2020 г. преместените ценни пратки са на стойност над 280 млн. лева или почти 13 млн. броя банкноти.

Въведените в експлоатация през 2019 г. машини BPS C2 доказаха своята ефикасност в работата. Машините са оборудвани с по четири джоба за изброени банкноти, което позволява едновременно преброяване и еднопосочно ориентиране на банкнотите от ценни пратки с неориентирани банкноти. Предвид на непрекъснато увеличаващия се брой постъпващи ценни пратки с неориентирани банкноти в Дружеството и високата ефикасност на машините през 2020 г. се закупили още две машини BPS C2. С това се осигури възможност да бъдат бракувани старите машини NUMERON, които бяха на края на експлоатационния си живот и с повишени разходи за поддръжка.

През 2020 г. между системите на БНБ и ДКУ се разработи нов процес по внасяне на стандартни опаковки с пакетирани в ролки монети. До сега монети пакетирани в ролки се предлагаха само на клиенти на дружеството на касовите гишета. Планира се до края на 2021 г. процентът на опакованите монети в ролки да се повиши значително и да се изравни с този на другия тип стандартни опаковки с монети - опаковани по 1 000 бр. от номинал в сигурни инкасови пликоси.

Във връзка с въведената в ДКУ в началото на второто тримесечие на 2020 г. Система за управление на информационната сигурност (СУСИ) се направи пълен преглед на утвърдените процедури и вътрешнофирмени документи, както и на заложената в информационната система документация за автоматичен печат. Всички документи се приведеха в съответствие с изискванията на СУСИ.

През изминалата година бяха пуснати в обращение нови емисии български банкноти, което наложи Дружеството да поръча, закупи и инсталира нов софтуер за банкнотобработващите машини BPS модели 200 и C4. Модел BPS 200 вече не се поддържа от фирмата производител и актуализацията на софтуера беше извършена на по висока цена. Наличието на запас от резервни части и направената актуализация ще позволи този модел да се използва поне още 5 години. Предвид на факта, че тези

машини представляват 50% от машинния капацитет на Дружеството и че през следващите години не се очаква емитиране на нови емисии с банкноти, с актуализирането на софтуера се гарантира непрекъсваемостта на производствените процеси в ДКУ. Актуализация беше направена и на софтуера на използваните в Дружеството машини от моделите BPS C1 и BPS C2.

През отчетния период във всички производствени структури се проведе вътрешнофирмени обучения по процедурите за работа. Обученията приключиха с провеждане на практическа проверка и тест за теоретичната подготовка на касиерите. Всички касиери преминаха успешно обучението. Поради работата в условия на извънредно положение тази година опреснителните обучения за всички касиери по изискванията на Наредба № 18 на БНБ и специализираното обучение на касиерите обработващи чуждестранна валута се проведе в съкратен вариант от ръководителите на териториалните поделения. През следващата година тези обучения се предвижда да се извършат отново от специалисти от централно управление на дружеството.

Продължи утвърдената практика за извършване на ежедневен видео и системен мониторинг на производствените процеси от специалисти на дирекция „Производствени дейности“. Контролните практики имат за цел да оптимизират процесите и да отстранят забелязани пропуски в работата, както и да оказват организационно-методическа помощ на ръководителите на териториалните поделения. В процеса на наблюдение се подобриха някои производствени практики, реализираха се редица нови системни контроли за коригиране на често допускани грешки и неточности от служители, най-вече в процеса по обявяване на ценни пратки.

Във всички териториални поделения на ДКУ са проведени предвидените от Вътрешните правила за касова дейност по две пълни планови проверки на дейността. Първите проверки се проведеха преди началото на извънредната ситуация на място и присъствено в поделенията. Проверките за второто полугодие се проведеха дистанционно, по утвърдена програма, с помощта на технологичното видеонаблюдение, информационната система и платформа за конферентни видео разговори. При проверките не са констатирани пропуски на вътрешните правила и процедури за работа. Основен акцент на проверките през 2020 г. бяха заложените механизми за гарантиране непрекъсваемостта на производствените процеси в условията на извънредно положение, а именно: ефективно прилагане на мерките за предпазване от масово заразяване на служители; повишаване на производителността; стриктно спазване на правилата за работа и качествено изпълнение на задачите. При проверките бяха дадени конкретни указания на ръководителите на поделенията за организиране и контрол на работните процеси.

Край на 2020 г. премина в активна подготовка на процеса по преместване на дейността на териториално поделение Пловдив в новопостроената сграда на БНБ. Поръча се ново касово оборудване – работни маси, компютри. Реализира се окабеляване на обекта от двамата доставчика на комуникационни услуги. Изготвиха се планове за преместване на касовата и комуникационна техники, както и планове за безпрепятствено прекратяване на дейността в сегашната сграда и стартирането ѝ в новата сграда. Започнаха преговори с фирмата обслужваща мрежовото оборудване на ДКУ и се набелязаха стъпки за мигриране на системите между двете локации.

Инженерно-техническата дейност по поддържане на банкотно-обработващите машини и инфраструктурата е организирана и се осъществява от висококвалифицирани служители на Дружеството към поделенията. За ритмично извършване на годишните профилактики на банкотно-сортиращите машини BPS в началото на 2020 г. се изготви план-график, който беше съобразен със сезонната натовареност на поделенията. Профилактиката на машините се извърши в заложените срокове от инженерите на Дружеството. За поддържане на доброто техническо състояние на техниката продължи да се прилага и практиката на ежеседмична профилактика на част от агрегатите на сортиращите машини от инженерите в териториалните поделения. Вътрешната проверка на качеството на работа на машините се извършва от инженерите чрез провеждане на седмични тестове с тестови комплекти банкноти. Резултатите от тези проверки се анализират от главния инженер и при установени отклонения се предприемат своевременни действия по отстраняването им. Резултат от извършваните проверки на състоянието на банкотнообработващите машини, провежданите

профилактични и ремонтни дейности е безаварийната експлоатация на машините, осигуряваща ритмичност на работния процес и гарантираща непрекъсваемост на бизнес процесите.

В резултат на създадената организация на основните производствени процеси и приложените мерки за управленски контрол през 2020 г., в условията на действаща извънредна ситуация се осигури спазването на договорените срокове за обработка на ценните пратки, при запазване на качеството на обработката на паричните наличности и гарантиране на високо ниво на сигурност на предлаганите от Дружеството услуги.

2. Информационно осигуряване на системите

Извършеният в края на 2019 г. (от ИТ експерти, служители на банките акционери) независим преглед на ИТ процесите в ДКУ, приключи с официален доклад. В доклада беше описана подробно цялостната архитектура и организация на информационната инфраструктура на Дружеството и бяха разписани конкретни препоръки за стратегически и краткосрочни мерки за подобряване работата и осигуряване на най-високо ниво на информационна сигурност. Въз основа на препоръките бяха набелязани конкретни мерки за преодоляване на пропуските, като през 2020 г. се осъществи напълно тяхното изпълнение.

В резултат на набелязаните мерки беше изграден и започна да функционира Disaster Recovery център на Дружеството в „Борика“ АД. Центърът беше създаден с активното съдействие на специалистите на „Борика“ АД и с помощта на фирмата поддържаща системите на ДКУ. Резервният център е проектиран да поеме изцяло функциите на основното ИТ оборудване на Дружеството при необходимост.

Бяха закупени и внедрени в реална експлоатация, софтуер за наблюдение на статуса и производителността на мрежовите устройства и сървъри в центъра за данни на ДКУ (WhatsUp Gold Premium) и модулен набор от приложения, които могат автоматично да събират и съхраняват логове (WhatsUp Log Management Suite). Извършен беше ъпгрейд на паметта и ъпгрейд на Firmware до последна поддържана версия за дисков масив IBM StorWize V3700, използван от системата за бекъп на ДКУ.

В сървърните помещения се монтираха различни датчици за отчитане на влажността и температурата, които осигуряват надеждна информация и сигнализират при установени стойности извън заложените параметри. В помещенията на сървърите се монтираха допълнителни видео камери записващи при движение, които изпълняват ролята на видео регистър за контрол на достъпа до помещенията.

С изброените по-горе системи и мерки значително се подобри контролът и се увеличи сигурността при използването на ИТ системите на Дружеството. С тези действия се изпълниха и част от изискванията на въведената и действаща в ДКУ Система за информационна сигурност.

Изпълнението на бизнес-задачите на ДКУ през 2020 г. се съпътства от развитие и поддръжка на информационните системи. За оптимизиране на ИТ дейностите през годината се подписаха нови договори с разработчика за поддръжка на информационната система за основната дейност (ИСОД), както и за пълно обновяване и пренаписване на ИСОД.

През отчетния период, в рамките на поддръжката на ИСОД беше въведена в експлоатация нова версия на системата, с която бяха изчистени бъгове и надградени съществуващите функционалности.

Съвместно с БНБ се разработи и тества нов процес по внасяне на стандартни опаковки с банкноти и монети оформени в контейнери. Това е изцяло нов вид опаковка за ДКУ, която се предвижда да се използва в съвместната работа на БНБ с ДКУ в новата сграда в Пловдив.

През периода бяха подновени лицензи за софтуерна абонаментна поддръжка на ползваните в Дружеството системи.

В Центъра за данни и по места в териториалните поделения се осъществяваше своевременно сервизно обслужване и профилактика на компютърната инфраструктура. При необходимост се ползваха специфичните услуги на специализиран системен интегратор.

Подновени са сервизните годишни споразумения и лицензи на комуникационното оборудване.

В началото на годината беше изградена резервна комуникационна свързаност с БНБ.

Извършена беше миграция на DNS зоната на ДКУ към AzureDNS.

През второто тримесечие беше осъществена смяна на основния комуникационен доставчик и миграция на всички услуги към новия (Виваком).

Осигурявайки непрекъснато наблюдение на ресурсите в информационната система за основната дейност, Дружеството своевременно отстранява възникващи оперативни проблеми и успява да запази високо качество на работата, и да осигури непрекъсваемост на работните процеси.

3. Маркетинг и продажби

Основните задачи в областта на маркетинга и продажбите, поставени в Бизнес плана за 2020 г., са постигнати. През годината Дружеството осъществяваше дейността си при запазване нивото на тарифните ставки.

През годината се сключиха нови договори за директно обслужване с клиенти юридически лица. Работейки в условията на извънредна ситуация и силна конкуренция, Дружеството намери индивидуални решения за удовлетворяване потребностите на тези клиенти.

През 2020 г. в договорни клиентски отношения с Дружеството са 75% от лицензираните банки в страната.

Спецификата на дейността - Дружеството определя като основен маркетингов инструмент провеждането на директни срещи с клиенти, на които те биват запознавани с касовото обслужване и качеството на услугите, предлагани от ДКУ. През отчетната година, провеждането на срещи беше изнесено в интернет пространството и основната маркетингова дейност се осъществяваше по различни електронни канали.

Освен сключването на договори за директно обслужване с корпоративни клиенти, през годината ДКУ развиваше работата си с банките – настоящи и потенциални клиенти. Високото качество на предлаганите от Дружеството услуги доведе до увеличено ползване на услугите от настоящите клиенти. Фактор за увеличаване на ползваните услуги, беше и извънредната ситуация. Част от банките в страната за определени периоди от време спряха дейността на отделни свои преброителни центрове и обработваните в тях обеми бяха директно насочвани към ДКУ.

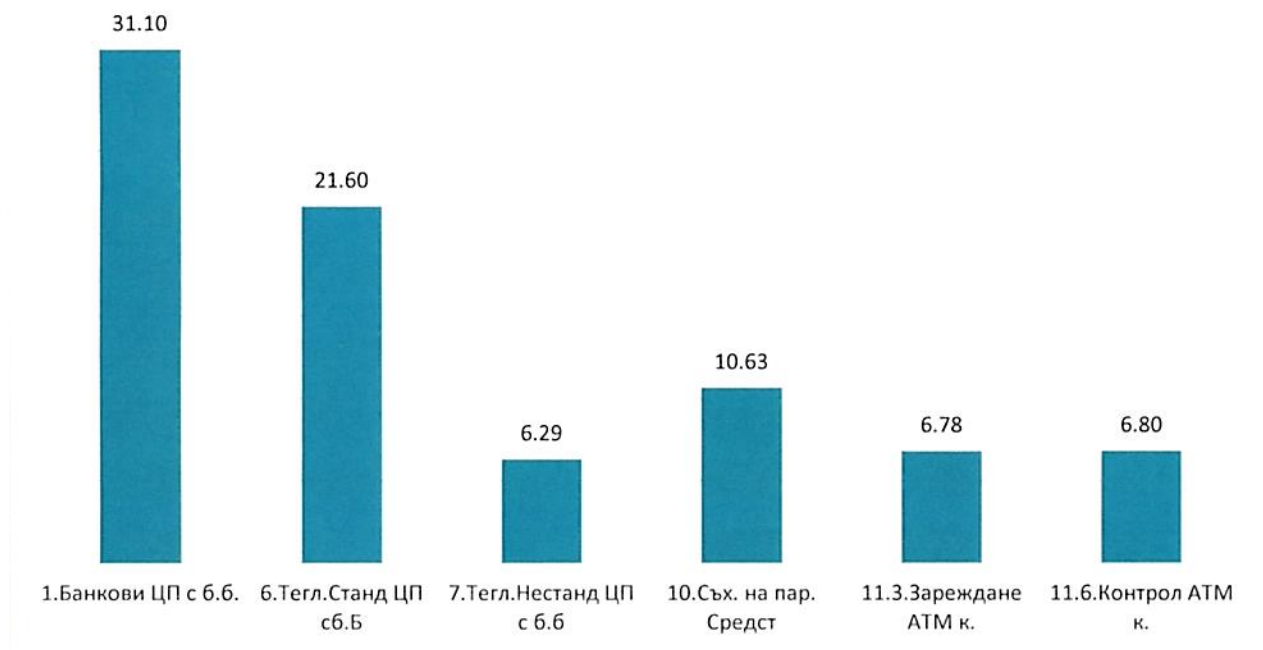
През отчетния период услугите предлагани на гише отбелязаха значителен спад. Основните причини за него са както действащата извънредна ситуация в страната, свързана с намаляване на оборотите, така и спирането на работа на гишетата за определени периоди, поради решение на наемодателя на ДКУ за затваряне достъпа до сградите за външни лица.

През 2020 г. приходите на Дружеството от продажби на касови услуги са в размер на 8 136 хил. лева, което е с 404 хил. лева повече от приходите, реализирани през 2019 г. (7 732 хил. лева) или прираст от 5,23%.

Основните приходи на Дружеството в регионален аспект се осигуряват от териториалните подразделения в Пловдив и Варна, които имат относителен дял от по 26% от приходите на Дружеството, следва ги териториално деление София – 21%, Плевен – 14% и Бургас – 13% от приходите на Дружеството.

През годината се наблюдаваше тенденция шест от предлаганите от Дружеството услуги да формират основната част от приходите. Най-висок е приходът от услугите, свързани с обработка на банкови ценни пратки. Следват ги услугите по теглене на стандартни ценни пратки.

Принос на основните видове услуги в средно месечните приходи на ДКУ за 2020 г.

Прилаганите дейности в областта на маркетинга и продажбите спомогнаха за постигане и изпълнение на планираната годишна печалба.

4. Резултати от работата по управление на човешките ресурси

През 2020 г. целите и задачите при управление на персонала бяха насочени към подбор на най-подходящите кандидати, тяхното обучение, мотивиране и развитие.

В Дружеството се поддържа оптимален състав на служителите в резултат на постигнатата висока производителност във всички производствени структури и в следствие на високата автоматизация на процесите. Заедно с прилагането на оптимизация и автоматизация на процесите в Дружеството продължава да се работи на сумирано изчисляване на работното време от всички касиери, като изравняването на отработеното време се осъществява на шест месечен период. Сумарното изчисляване дава възможност за по-добра организация на работа в ненатоварените и в пиковите периоди.

В сравнение с предходната година, когато в ДКУ са работили 135 човека (без СД и работещи по договори за управление), в края на 2020 г. общият брой на служителите е 136 човека (без СД и работещи по договори за управление), като 119 човека (87,50%) са заетите в производството, а 17 човека (12,50%) са административно-управленски персонал.

Друга основна цел, заложена в Бизнес плана, беше подобряване на работната среда и условията на труд, с което да се гарантира сигурност на работното място, добро възнаграждение и подобряване на социалния статус на служителите, което от своя страна доведе до повишаване на производителността и задържане на качеството на предлаганите услуги.

През периода се работи в условията на извънредна епидемиологична обстановка, което наложи създаването на координационен щаб и приемането на редица мерки за повишаване на работната дисциплина и хигиена. Благодарение на предприетите мерки не беше допуснато спиране на дейността и бяха изпълнени всички договорни ангажменти към клиентите на Дружеството.

За подобряване качеството на работа през годината бяха проведени обучения и курсове, както следва:

- въвеждащи обучения за всеки новопостъпил служител;
- във връзка с промени в нормативната база в началото на годината специалистите от сектор „Счетоводство и човешки ресурси“ се включиха в семинар за новите моменти в трудовото и осигурително законодателство;
- за длъжностните лица по БЗР и Комитета по условия на труд бе проведено обучение по безопасност и здраве при работа;
- обучения по СУСИ, във връзка с въвеждане на ISO 27001:2013, на всички служители на ДКУ.

През отчетната година бяха увеличени brutните трудови възнаграждения на касиерите средно с 9%.

През годината обективно се приложи системата за оценяване на персонала, което позволи да се прецени ефективността на всеки служител и на отделните звена.

Социалната политика на Дружеството отново беше насочена към развитие и подобряване на условията на труд, както и към превенция на заболяванията. За постигане на тези задачи:

- на всички касиери и главни касиери бяха осигурени лични предпазни защитни средства (маски, ръкавици, дезинфектанти);
- бяха сключени договори за медицинска профилактика и доболнична помощ за всички служители;
- беше сключен договор с фирма за трудова медицина;
- действащото в Дружеството Събрание на пълномощниците работеше активно за прилагане на социалната програма, като подпомагаше служителите при настъпване на определени събития, в рамките на утвърдените лимити от социалната програма.

Във връзка с обявеното извънредно положение в страната беше определен сменен режим на работа за всички служители, съгласно заповед на изпълнителния директор. Дружеството взе мерки за осигуряване на безопасност на своите служители.

5. Корпоративна сигурност

През 2020 г. усилията бяха насочени към ефективно използване на наличните ресурси за защита на всички собствени, наети и предоставени за разпореждане активи чрез поддържане на общо състояние на надеждност, гарантиращо устойчиво функциониране в условия на перманентен риск, генериран от влиянието на някои фактори на външната среда.

През периода своевременно бяха планирани и прилагани целенасочени действия, мерки и механизми с цел активна превенция и минимизиране на конкретните заплахи и рискове; повишаване ефективността на основните компоненти на системата за корпоративна сигурност и осигуряване на устойчива непрекъсваемост на бизнеса.

През годината беше извършена изцяло подмяната на компоненти от затворените системи за видеонаблюдение собственост на Дружеството. Модернизираха се и устройствата за техническа сигурност на Дружеството.

В заключение може да се посочи, че целта на системата за корпоративна сигурност на Дружеството през 2020 г. беше постигната.

6. Система за управление сигурността на информацията

След извършен от експерти (служители на акционерите) Анализ на ИТ процесите в ДКУ, в края на 2019 г., с решение на Съвета на директорите, беше сключен консултантски договор с „Борика“ АД за разработването и внедряването в ДКУ на Система за управление сигурността на информацията и за сертифицирането ѝ по стандартите на ISO 27001:2013.

В резултат на активната работа на консултантите от „Борика“ АД и специалисти на дружеството през май 2020 г. в ДКУ беше въведена СУСИ, отговаряща на изискванията ISO 27001:2013.

Поетапно системата се въвеждаше във всички звена и процеси на Дружеството. Извърши се присъствено обучение по СУСИ на ръководния персонал на териториалните поделения и бяха изготвени програми за обучение на касиерския състав.

Предприети бяха множество действия за подобряване на информационната сигурност на Дружеството, разписаха се политики, процедури и заповеди, обхващащи всички процеси.

Извършиха се практически действия по преодоляване на констатираните недостатъци, формализираха се дейностите по документиране на процесите и се актуализираха вътрешно фирмените документи, касаещи цялата дейност на фирмата.

През периода бяха закупени редица нови софтуери и технически средства за осигуряване на максимална проследимост на ИТ инфраструктурата на Дружеството, по-важните от които са:

- нововъведения в областта на мониторинга на ИТ системите и сървърите, реализирано чрез закупен и имплементиран в експлоатация специализиран софтуер WhatsUp;
- създаване на видеорегистър и монитране на специализирани уреди за дистанционно отчитане на температура и влажност в сървърните помещения на всички териториални подразделения;
- прекратиха се оценените като недостатъчно надеждни комуникации с клиенти по FTP канали;
- в края на годината се сключи договор със специализирана фирма за поддръжка на информационната инфраструктура с ангажимент за постоянен мониторинг на системите;
- актуализира се договорът за поддръжка на основния софтуер и се сключи договор за пренаписване на ИСОД на нова платформа;
- създаде се Disaster Recovery център в „Борика“ АД, с който се постигна максимална степен на гарантиране на непрекъсваемостта на критичните ИТ системи на ДКУ;
- създадоха се блек листи на ниво Proxy Server за достъпа до Internet.

В края на октомври бе проведен вътрешен одит от обучени одитори от екипа на „Борика“ АД, при които не бяха констатирани сериозни пропуски по изискванията на ISO 27001:2013.

През ноември и декември се проведеха Етап 1 и 2 на сертификационния одит от фирма Лойдс. В резултат на одитите, извършени присъствено в София, Пловдив и Плевен, ДКУ беше сертифицирано по стандарт ISO 27001:2013 за тригодишен период. В сертификационния доклад одиторските екипи констатираха много добри практики и положителни аспекти по отношение на СУСИ. Очакванията са, че с внедряването на СУСИ и придобиването на сертификата ще се повиши доверието на клиентите в Дружеството и съответно конкурентноспособността му, предвид все по-високите изисквания на клиентите на пазара за касовите услуги.

7. Договорна дейност с доставчици на стоки и услуги

През годината текущо се анализираха условията по сключени договори с доставчици, като:

- бяха използвани наличните резерви за оптимизиране, в рамките на възможното, на административните и режийни разходи, техният анализ и произтичащото от него адекватно планиране за следващия период;
- подобри се организацията на снабдяването с материално-технически средства и консумативи;
- актуализира се вътрешната регулативна база.

В резултат на извършеното се подобри управлението на разходите, включително се постигна намаляване на някои относително постоянни разходи и се създадоха предпоставки за оптимизирането им през следващи периоди. Основен приоритет в управлението на Дружеството през новия период ще бъде от една страна сключване на договори с нови клиенти и развитие на отношенията по вече сключените договори, а от друга - търсене на нови резерви за оптимизиране управлението на разходите по договори с външни доставчици.

IV. Изпълнение на инвестиционните проекти и задачи

Инвестиционната програма на Дружеството за 2020 г. е важен раздел в Бизнес плана и определя възможностите за елиминиране на по-съществени рискове в дейността, както и проекти за развитие на база приетите цели.

Към края на годината общата стойност (определена на „касов принцип“ – фактически извършени плащания) на реализираните инвестиционни задачи е в размер на 370 хил. лева, при планирани за годината в размер на 1 215 хил. лева. Това формира изпълнение на инвестиционната програма от 30,45%. Ниският процент на изпълнение на инвестиционната програма е резултат от забавеното изпълнение на обновяването на информационната система, по която трябваше да има плащане в края на годината. Поради забавата в изпълнението от страна на разработчика, планираното плащане в края на годината не беше извършено. Друга основна причина за ниския процент на изпълнение на инвестиционната програма е различно от планираното решение за изпълнение на резервния център. По план ДКУ трябваше да изгради собствен резервен център, но след консултации и решение на СД беше взето решение резервния център на дружеството да се изгради с наета техника и в специализирани за целта помещения на „Борика“ АД.

Средствата са изразходвани при търсене на висока ефективност, при отчитане на възможностите за развитие и степента на натоварване и използване на активите.

V. Анализ на икономическите и финансови резултати от дейността през 2020 г.

1. Анализ на реализираните приходи

Общ размер на реализирани приходи от Дружеството – включват „приходи от продажби на услуги“, „други доходи от дейността, нетно“ и „финансови приходи“. За годината са реализирани приходи общо в размер на 8 195 хил. лева. Спрямо предходната година приходите са се увеличили с 412 хил. лева или ръст от 5,29%.

Основният обем на приходите се формира от „приходи от продажби на услуги“ – 8 136 хил. лева, което е с относителен дял 99,28% от общите приходи. Спрямо предходната година са реализирани 404 хил. лева повече или прираст от 5,23%.

От „други доходи от дейността, нетно“ (свързани основно с приходи от продажба на стоки, от наеми и др.) – 59 хил. лева, което е с относителен дял 0,72% от общите приходи. Спрямо предходната година тези приходи са по-високи с 15,69%.

През годината няма „финансови приходи“. Информацията относно реализираните от Дружеството приходи и други доходи, нетно, е оповестена в Приложения № 3 и № 4 към годишния финансов отчет.

2. Анализ на извършените разходи

Отчитането и признаването на разходите се извършва при спазване на принципите и изискванията на Счетоводната политика на Дружеството и при отчитане формата и структурата на планираните показатели в Бюджета.

Общият размер на разходите за дейността и финансовите разходи за годината възлиза на 6 681 хил. лева. Спрямо предходната година разходите са по-високи с 377 хил. лева или прираст с 5,98%.

Разходите за дейността се разглеждат в две основни групи – разходи за персонала и всички останали разходи за дейността, невключващи разходите за персонала.

2.1. Разходите за персонала (включващи „средства за работна заплата и други възнаграждения“ и „разходи за социални осигуровки и надбавки“) са на обща стойност 3 641 хил. лева. Спрямо предходната година те са с 262 хил. лева повече или увеличение от 7,75%. Подробна информация относно разходите за персонала може да бъде намерена в Приложение № 7 към годишния финансов отчет.

В състава на ключовия управленски персонал са включени членовете на Съвета на директорите, в т.ч. и изпълнителният директор. За 2020 г. те са получили възнаграждения (заплати и други краткосрочни доходи) на обща стойност 270 хил. лева (2019 г.: 272 хил. лева). Информацията за членовете на Съвета на директорите, съгласно изискванията на чл. 247 от Търговския закон е оповестена в Приложение № 1.

Относителният дял на разходите за персонала в общия размер на разходите за дейността е 54,50%, при достигнати 53,60% през предходната година.

2.2. *Разходите за дейността, невключващи разходи за персонала* през 2020 г., са в размер на 3 040 хил. лева, спрямо 2 925 хил. лева за 2019 г. Спрямо предходната година анализираните разходи са със 115 хил. лева повече или прираст от 3,93%.

Относителният дял на тези разходи в общия размер на разходите за дейността е 45,50%, при достигнати 46,40% през предходната година.

3. Финансов резултат и общ всеобхватен доход

За 2020 г. Дружеството реализира счетоводна печалба преди данъци в размер на 1 514 хил. лева (2019 г.: 1 479 хил. лева). Спрямо предходната година счетоводната печалба преди данъци се е увеличила с 2,37%.

Нетната печалба за годината е в размер на 1 363 хил. лева, с 2,40% по-висока спрямо 2019 г.

Общият всеобхватен доход за годината е в размер на 1 328 хил. лева (за 2019 г.: 1 307 хил. лева), в т.ч. ефектите от последващи оценки по пенсионни планове с дефинирани доходи са в размер на 35 хил. лева (за 2019 г.: 24 хил. лева).

4. Анализ на Отчета за финансовото състояние (баланса) на Дружеството

Активите на Дружеството, отразени в баланса към 31.12.2020 г., са в размер на 15 296 хил. лева (към 31.12.2019 г.: 16 188 хил. лева). Активите и пасивите по отсрочени данъци са отразени нетно.

Стойността на *Нетекущи (дълготрайни) активи* към 31.12.2020 г. е 5 821 хил. лв. – с 673 хил. лева по-малко от края на предходната година. С най-висока стойност са имотите, машините и оборудването 5 670 хил. лева или 97,41% от нетекущите активи, следват ги нематериалните активи – 151 хил. лева (2,59%).

Текущите (краткотрайни) активи са на стойност 9 475 хил. лв. – с 219 хил. лева по-малко от 31.12.2019 г. От тях с най-висока стойност са паричните средства и еквиваленти – 8 149 хил. лева (86,00% от текущите активи), следват ги краткосрочните вземания (от свързани лица и търговски вземания) – 933 хил. лева (9,85%), материалните запаси – 254 хил. лева (2,68%) и други вземания и предплатени разходи (разходи за бъдещи периоди) – 139 хил. лева (1,47%).

Намалението на текущите активи е главно поради изплатената неразпределена печалба от минали години, което рефлектира върху намалението на паричните средства на Дружеството.

Собственият капитал на Дружеството към 31.12.2020 г. е 14 505 хил. лева – с 585 хил. лева по-малко от края на предходната година. Той е с 2 005 хил. лева по-голям от основния регистриран акционерен капитал, в резултат на акумулирания финансов резултат от отчетната година. Основният акционерен капитал представлява 86,18% от собствения капитал и е на стойност 12 500 хил. лева, следват го неразпределената печалба 1 340 хил. лева (9,24%) и резервите 665 хил. лева (4,58%). Значителното изменение на неразпределената печалба е обусловено от това, че през предходната година имаше акумулирана печалба от две години и не бяха разпределени дивиденди на акционерите, а през отчетната година неразпределената печалба беше изплатена под формата на дивиденди на акционерите.

Пасивите към 31.12.2020 г. са на обща стойност 791 хил. лева (към 31.12.2019 г.: 1 098 хил. лева). *Нетекущите пасиви* формирани се от задълженията към персонала при пенсиониране и от отсрочени данъци са в размер на 336 хил. лева (формират 42,48% от пасивите на Дружеството). Основният дял в пасивите от 57,52% се формира от *Текущите (краткосрочни) задължения* в размер на 455 хил. лева. В техния състав са включени търговските задължения, задълженията към персонала за социално осигуряване и задължения за данъци, формирани основно от ДДС за внасяне и корпоративен данък.

Общо собствен капитал и пасиви възлизат на стойност от 15 296 хил. лева (към 31.12.2019 г.: 16 188 хил. лева).

5. Зависимости в структурата на Отчета за финансовото състояние на Дружеството

Дълготрайните активи на Дружеството в размер на 5 821 хил. лева са с по-ниска стойност от собствения капитал – 14 505 хил. лева с 8 684 хил. лева. Следователно Дружеството има добър потенциал от свободни ресурси за формиране на нови активи при спазване на „златното правило“ – нетекущите активи да бъдат покрити изцяло със собствен капитал.

6. Валутна структура

Валутата, в която Дружеството изготвя и представя счетоводните си отчети, е българският лев. Дружеството не притежава валутни сметки и няма парични активи, деноминирани в чуждестранна валута.

7. Използвани от Дружеството финансови инструменти за управление на финансовия риск

В хода на обичайната си дейност Дружеството може да бъде изложено на различни финансови рискове, най-важните от които са: *пазарен риск* (включващ валутен риск, риск от подмяна на справедливата стойност и ценови риск), *кредитен риск*, *ликвиден риск* и *риск на лихвено-обвързаните парични потоци*. Общото управление на риска е фокусирано върху прогнозиране на резултатите от пазара на касовото обслужване на банките, за постигане на минимизиране на потенциални отрицателни ефекти, които биха могли да се отразят върху финансовите резултати и състоянието на Дружеството. Тези рискове текущо се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми. На базата на анализи се определя и структурата на услугите, определят се техните цени, оценяват се адекватно пазарните обстоятелства при извършването на инвестиции. Цели се да не се допусне неоправдана концентрация на даден риск.

Основните видове финансови рискове, на които е изложено Дружеството при осъществяване на дейността си и използваните подходи при управление на тези рискове, са:

Валутен риск – Дружеството не е изложено пряко на валутен риск, защото извършва услуги само на територията на страната и договорите му за доставка са в лева или в евро (което е с фиксиран курс).

Ценови риск - Дружеството не е изложено на съществен ценови риск при реализация на услугите от основната си дейност, защото те са специфични и са за определен кръг клиенти. Съществуват установени процедури по периодично актуализиране на Тарифата на Дружеството спрямо промените на пазара.

Кредитен риск - Дружеството не е изложено на такъв риск, тъй като не ползва външно финансиране за обезпечаване на дейността си. Основните финансови активи на Дружеството са парични средства в брой и парични средства по банкови сметки в първокласни банки с висока репутация и ликвидна стабилност; търговски и други краткосрочни вземания, в т.ч. краткосрочни вземания от свързани лица.

Кредитен риск индиректно би могъл да се появи, ако клиентите на Дружеството няма да бъдат в състояние да изплатят дължимите от тях суми по търговските вземания. За предотвратяване на този риск събираемостта и концентрацията на вземанията се следи текущо, съгласно установената политика на Дружеството.

Ликвиден риск - ликвидният риск се изразява във вероятна негативна ситуация Дружеството да не бъде в състояние да посрещне всички свои задължения съгласно техния падеж. Предвижда се Дружеството да провежда консервативна политика по управление на ликвидността, чрез която постоянно ще поддържа оптимален ликвиден запас парични средства, необходим за обезпечаване финансирането на стопанската си дейност.

Управление на капиталовия риск

С управлението на капитала Дружеството цели да създава и поддържа възможности да продължи да функционира като действащо предприятие и да осигурява съответната възвръщаемост на инвестираните средства. Ръководството и акционерите на Дружеството регулярно преразглеждат предприетите мерки за възвръщаемост на инвестираните средства, в т.ч. осигуряване от страна на акционерите на увеличение на обемите на дейността чрез използване на предоставяните от него

услуги, оптимизация на разходите за дейността, и текущо преразглеждане на инвестиционната програма.

Дружеството текущо наблюдава осигуреността и структурата на капитала на база съотношението на задлъжнялост:

	2020	2019
Собствен капитал / Пасиви	18.34	13.74
Парични средства и еквиваленти / Пасиви	10.30	7.70

VI. Информация по реда на чл. 187д и чл. 247 от Търговския закон (ТЗ)

Към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. Дружеството не притежава собствени акции.

През 2020 г. не са изплащани лихви по чл. 190, ал. 2 от ТЗ. Начислените краткосрочни доходи на ключовия управленски персонал са оповестени в Раздел V от настоящия доклад за дейността. Съгласно решение на Общото събрание на акционерите от 27.05.2020 г. на Дружеството, са разпределени дивиденди в размер на 1 913 хил. лева.

VII. Важни събития, настъпили след датата, към която е съставен годишният финансов отчет

Няма съществени събития, настъпили след датата на отчета за финансовото състояние и до датата на одобрение за издаване на този доклад за дейността и финансовия отчет за 2020 г., които да изискват корекция в представените показатели във финансовия отчет за годината, завършваща на 31.12.2020 г.

VIII. Планове за развитие на Дружеството за 2021 г. (в съответствие с чл. 247, ал. 3 на Търговския закон)

Основните характеристики на стопанската политика на „Дружество за касови услуги“ АД за текущата година са отразени в приетия от Съвета на директорите „Бизнес план на „Дружество за касови услуги“ АД за 2021 г.“.

1. Основни групи дейности и по-важни задачи за 2021 г., произтичащи от поставените цели

Според информация от преобладаващите прогнози, през 2021 г. се очертават поетапно стабилизиране на икономиката, което показва, че не може да се очаква сериозно увеличение на паричните потоци от клиенти. Нарастване на обработваните обеми може да се прогнозира на база на нови клиенти, на аутсорсинг на нови и по-голям обем касови обороти от страна на банките и предоставяне за касово обслужване на корпоративни клиенти, на провокиране на потребителски интерес към предлагани нови услуги.

В същото време се очаква запазване на високата конкуренция на касовия пазар в страната. Това поставя пред ДКУ новата, не лека задача, да задържи пазарните си позиции при действието на дъмпингови цени и предлагане на комплексно обслужване от страна на конкурентите.

Основна цел на Дружеството за 2021 г. е запазване на постигнатия пазарен дял в страната и развитие на дейността, при следване на активна и гъвкава пазарна политика за приходите, политика за икономия на разходите (текущи и инвестиционни), разширяване обхвата на оптимизиране и автоматизиране на производствени процеси, решаване въпросите, касаещи материално-техническата база, развитие на персонала, осигуряване на финансова стабилност и постигане на положителен финансов резултат.

2. **Основните услуги**, които Дружеството ще прилага в дейността си през 2021 г. се планира да останат непроменени, като само се модифицират и адаптират спрямо пазарните изисквания. Накратко услугите се групират в шест основни групи:

- **Първа група** - обработка на български банкноти и монети, в това число на банкови и клиентски ценни пратки;
- **Втора група** - теглене на ценни пратки с български банкноти и монети от клиенти;
- **Трета група** - приемане и обработка на валутни ценни пратки;

- **Четвърта група** - мониторинг и управление на АТМ устройства, в т.ч.: следене на наличности; иницииране на заявки за зареждане; пълнене на АТМ касети; зареждане, операторска поддръжка и техническа поддръжка на АТМ устройства; проверка съдържанието на върнати касети;
- **Пета група** - услуги по размяна и обмяна на банкноти и монети, включително услуги по продажба на ценности по каталог;
- **Шеста група** - съхраняване на ценни пратки без обработката им.

3. Инвестиционна програма на Дружеството за 2021 г.

Инвестиционна програма на Дружеството за 2021 г., осигуряваща изпълнението на целите по отделните направления от дейността, се планира в размер на 1 252 хил. лева и включва проекти и задачи по следните основни групи:

- разходи за ИТ;
- административни разходи;
- машини, съоръжения, оборудване и софтуър за банкнотобработващи машини.

Финансовата обезпеченост на инвестиционните задачи се предвижда да бъде осигурена изцяло със собствени средства и реализирана по периоди, при отчитане приоритетите на отделните задачи за Дружеството.

4. В Бизнес плана на Дружеството се предвижда повишаване ефективността при **управление и развитие на персонала** на Дружеството чрез повишаване на квалификацията, овладяване на нови технологии, усъвършенстване на прилаганите механизми за пазарно поведение.

За повишаване квалификацията и непрекъснатото продължаващо обучение на персонала, през 2021 г. се предвижда регулярно вътрешнофирмено обучение, а също и участие в курсове и семинари.

5. В Бюджета на Дружеството за 2021 г. е заложено провеждането на гъвкава икономическа и финансова политика за обезпечаване дейността и осигуряване печалба на Дружеството. Планира се Дружеството да постигне **счетоводна печалба в размер на 1 013 хил. лева**.

6. Заложените в Бюджета проекти и задачи за развитие са оценени по степен на приоритетност и периоди за реализиране спрямо оперативните финансови възможности на Дружеството. Този **подход на „предпазливост“** е приет в отговор на минимизиране риска за податливост на Дружеството на влиянието на неблагоприятни обективни фактори.

ОБОБЩЕНИЕ

Анализът на изпълнението на задачите на Дружеството през 2020 г. показва, че за годината успешно са осъществени заложените в бизнес плана задачи. Постигнатите резултати през 2020 г. и следваната политика са добра база за осъществяване на дейността през 2021 г. и развитие на Дружеството през следващите периоди.

Последните прогнози за икономическите процеси в страната през 2021 г. изискват Дружеството да анализира и оценява текущо икономическото си състояние, пазарни индикации и информация за доставчици и клиенти, да извършва оценки на различните рискове, и да набелязва оперативни планове и мерки за нормално функциониране на дейността.

Настоящият доклад на управлението е приет от Съвета на директорите на заседание от 08.02.2021 г. и е подписан от негово име от:

Любен Иванов

Изпълнителен директор

Приложение 1

Данни за членовете на Съвета на директорите на „Дружество за касови услуги“ АД, съгласно изискванията на чл. 247, ал. 2, т. т. 4 и 5 от ТЗ

Съгласно Устава на „Дружество за касови услуги“ АД, акционери и притежатели на акции могат да бъдат само банки. Условието на чл. 247 ал. 2, т. 2 и 3 от ТЗ не е приложимо за членовете на Съвета на директорите на Дружеството, т.е. не могат да бъдат придобити, притежавани и прехвърлени от членовете на Съвета на директорите акции на Дружеството, както и нямат права да придобиват такива.

Дружество за касови услуги“ АД няма сключени договори през 2020 г. с членовете на Съвета на директорите, както и със свързани с тях лица.

Членовете на Съвета на директорите към 31.12.2020 г. са:

- Калин Христов – председател на СД;
- Емил Христов – заместник-председател на СД;
- Ирина Марцева – член на СД;
- Ивайло Главчовски – член на СД;
- Ивайло Матеев – член на СД;
- Любен Иванов – изпълнителен член.

Изброените членове на Съвета на директорите не участват в търговски дружества като неограничено отговорни съдружници и не притежават повече от 25 на сто от капитала на друго дружество.

Участието на членовете на Съвета на директорите на „Дружество за касови услуги“ АД в управлението на други дружества през 2020 г. е, както следва:

- Калин Христов (Председател на СД на ДКУ АД) – председател и член на СД на „Борика“ АД;
- Емил Христов (Заместник – председател на СД на ДКУ АД) – член на СД на ДСК Мобайл ЕАД;
- Ивайло Главчовски – Изпълнителен директор на „Уникредит кънсютър файненсинг“ ЕАД;
- Ивайло Матеев – член на УС и Изпълнителен директор на Обединена българска банка АД и член на УС на на сдружение „Обединени за милосърдие“;
- Ирина Марцева – не участва в управителни органи на други дружества;
- Любен Иванов (Изпълнителен директор на ДКУ АД) – не участва в управителни органи на други дружества.

Мнение

Ние извършихме одит на финансовия отчет на ДРУЖЕСТВО ЗА КАСОВИ УСЛУГИ АД („Дружеството“), съдържащ отчета за финансовото състояние към 31 декември 2020 година и отчета за всеобхватния доход, отчета за промените в собствения капитал и отчета за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към финансовия отчет, съдържащи и обобщено оповестяване на съществените счетоводни политики.

По наше мнение, приложеният финансов отчет представя достоверно, във всички съществени аспекти, финансовото състояние на Дружеството към 31 декември 2020 година и неговите финансови резултати от дейността и паричните му потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз (ЕС).

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „*Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет*“. Ние сме независими от Дружеството в съответствие с Международния етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително Международни стандарти за независимост) на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на финансовия отчет в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с изискванията на ЗНФО и Кодекса на СМЕС. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността, изготвен от ръководството съгласно Глава седма от Закона за счетоводството, но не включва финансовия отчет и нашия одиторски доклад върху него.

Нашето мнение относно финансовия отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено.

Във връзка с нашия одит на финансовия отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с финансовия отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване. В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт.

Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Допълнителни въпроси, които поставя за докладване Законът за счетоводството

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, по отношение на доклада за дейността, ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискваните по МОС, съгласно „Указания относно нови и разширени одиторски доклади и комуникация от страна на одитора“ на професионалната организация на регистрираните одитори в България, Института на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС). Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становище относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството, приложим в България.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

- а) Информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен финансовият отчет, съответства на финансовия отчет.
- б) Докладът за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството.

Отговорности на ръководството за финансовия отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този финансов отчет в съответствие с МСФО, приети от ЕС и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка.

При изготвяне на финансовия отчет ръководството носи отговорност за оценяване способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Дружеството или да

преустанови дейността му, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали финансовият отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания във финансовия отчет, независимо дали дължащи се на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е резултат от измама, е по-висок, отколкото риска от съществено неправилно отчитане, което е резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол.

- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Дружеството.

- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството.

- достигаем до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания във финансовия отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Дружеството да преустанови функционирането си като действащо предприятие.

– оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на финансовия отчет, включително оповестяванията, и дали финансовият отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.

Ние комуникираме с ръководството, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

АФА ООД

Одиторско дружество

Рени Георгиева Йорданова

Управител

Регистриран одитор, отговорен за одита

9 февруари 2021 година

ул. "Оборище" 38

гр. София 1504, България

ДРУЖЕСТВО ЗА КАСОВИ УСЛУГИ АД
ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД
за годината, завършваща на 31 декември 2020 година

	Приложения	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Приходи	3	8,136	7,732
Други доходи от дейността, нетно	4	59	51
Разходи за материали	5	(352)	(378)
Разходи за външни услуги	6	(1,453)	(1,301)
Разходи за персонала	7	(3,641)	(3,379)
Разходи за амортизация	11,12	(1,216)	(1,221)
Други разходи за дейността	8	(11)	(17)
Печалба от оперативна дейност		1,522	1,487
Финансови разходи	9	(8)	(8)
Печалба преди данък върху печалбата		1,514	1,479
Разход за данък върху печалбата	10	(151)	(148)
Нетна печалба за годината		1,363	1,331
Други компоненти на всеобхватния доход:			
<i>Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:</i>			
Последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи	19	(35)	(24)
Данък върху дохода, свързан с компонентите на другия всеобхватен доход, които няма да бъдат рекласифицирани		-	-
		(35)	(24)
<i>Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата</i>			
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данък	10	(35)	(24)
ОБЩО ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД ЗА ГОДИНАТА		1,328	1,307

Приложенията на страници от 5 до 63 са неразделна част от финансовия отчет.

Изпълнителен директор:

Любен Иванов

Главен счетоводител (съставител):

Емилия Бошнакова

09/02/2021

ДРУЖЕСТВО ЗА КАСОВИ УСЛУГИ АД
ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ
 към 31 декември 2020 година

	Приложения	31 декември 2020 BGN'000	31 декември 2019 BGN'000
АКТИВИ			
Нетекущи активи			
Имоти, машини и оборудване	11	5,670	6,223
Нематериални активи	12	151	271
		<u>5,821</u>	<u>6,494</u>
Текущи активи			
Материални запаси	13	254	265
Вземания от свързани лица	14	715	658
Търговски вземания	15	218	180
Други вземания и предплатени разходи	16	139	123
Парични средства и парични еквиваленти	17	8,149	8,468
		<u>9,475</u>	<u>9,694</u>
ОБЩО АКТИВИ		<u>15,296</u>	<u>16,188</u>
СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ			
СОБСТВЕН КАПИТАЛ			
Основен акционерен капитал		12,500	12,500
Резерви		665	532
Неразпределена печалба		1,340	2,058
	18	<u>14,505</u>	<u>15,090</u>
ПАСИВИ			
Нетекущи задължения			
Задължения към персонала при пенсиониране	19	201	201
Задължения по лизинг	20	97	75
Пасиви по отсрочени данъци	21	38	37
		<u>336</u>	<u>313</u>
Текущи задължения			
Търговски задължения	22	105	99
Задължения по лизинг	20	108	125
Задължения към персонала и за социално осигуряване	23	100	434
Задължения за данъци	24	142	127
		<u>455</u>	<u>785</u>
ОБЩО ПАСИВИ		<u>791</u>	<u>1,098</u>
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ		<u>15,296</u>	<u>16,188</u>

Приложенията на страници от 5 до 63 са неразделна част от финансовия отчет.

Финансовия отчет на страници от 1 до 63 е одобрен за издаване от Съвета на директорите и е подписан от негово име на 8 февруари 2021 г. от :

Изпълнителен директор:

 Любен Иванов

Главен счетоводител (съставител):

 Емилия Бошнакова

ДРУЖЕСТВО ЗА КАСОВИ УСЛУГИ АД
ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ
за годината, завършваща на 31 декември 2020 година

	Приложения	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Парични потоци от оперативна дейност			
Постъпления от клиенти		9,817	9,321
Плащания на доставчици		(2,253)	(2,016)
Плащания на персонала и за социално осигуряване		(4,037)	(3,239)
Платени данъци (без данъци върху печалбата)		(1,228)	(1,172)
Платени данъци върху печалбата		(154)	(172)
Платени банкови такси		(6)	(4)
Други постъпления/(плащания), нето		(7)	(5)
Нетни парични потоци от оперативната дейност		2,132	2,713
Парични потоци от инвестиционна дейност			
Покупки на имоти, машини и оборудване		(350)	(777)
Покупки на нематериални активи		(19)	(11)
Постъпления от продажба на имоти, машини и оборудване		7	5
Нетни парични потоци, използвани в инвестиционната дейност		(362)	(783)
Парични потоци от финансова дейност			
Плащания по лизинг		(176)	(116)
Изплатени дивиденди		(1,913)	-
Нетни парични потоци, използвани във финансова дейност		(2,089)	(116)
Нетно (намаление)/увеличение на паричните средства и паричните еквиваленти		(319)	1,814
Парични средства и парични еквиваленти на 1 януари	17	8,468	6,654
Парични средства и парични еквиваленти на 31 декември	17	8,149	8,468

Приложенията на страници от 5 до 63 са неразделна част от финансовия отчет.

Изпълнителен директор:

Любен Иванов

Главен счетоводител (съставител):

Емилия Бошнакова

ДРУЖЕСТВО ЗА КАСОВИ УСЛУГИ АД
ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ
за годината, завършваща на 31 декември 2020 година

	Приложения	Основен акционерен капитал BGN'000	Законови резерви BGN'000	Неразпределена печалба BGN'000	Общо собствен капитал BGN'000
Салдо на 1 януари 2019 година	18	12,500	446	837	13,783
<i>Промени в собствения капитал за 2019 година</i>					
Разпределение на печалбата:		-	86	(86)	-
за дивиденди		-	-	-	-
за резерви		-	86	(86)	-
Общ всеобхватен доход за годината в т.ч.:		-	-	1,307	1,307
нетна печалба за годината		-	-	1,331	1,331
други компоненти на всеобхватния доход, нетно от данъци		-	-	(24)	(24)
Салдо на 31 декември 2019 година	18	12,500	532	2,058	15,090
<i>Промени в собствения капитал за 2020 година</i>					
Разпределение на печалбата:		-	133	(2,046)	(1,913)
за дивиденди		-	-	(1,913)	(1,913)
за резерви		-	133	(133)	-
Общ всеобхватен доход за годината в т.ч.:		-	-	1,328	1,328
нетна печалба за годината		-	-	1,363	1,363
други компоненти на всеобхватния доход, нетно от данъци		-	-	(35)	(35)
Салдо на 31 декември 2020 година	18	12,500	665	1,340	14,505

Приложенията на страници от 5 до 63 са неразделна част от финансовия отчет.

Изпълнителен директор:

Любен Иванов

Главен счетоводител (съставител):

Емилия Бошнакова

09/02/2021

ДРУЖЕСТВО ЗА КАСОВИ УСЛУГИ АД
ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2020 година

ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД	1
ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	2
ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ	3
ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ	4

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО	5
2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО	6
3. ПРИХОДИ ОТ ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ	38
4. ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА, НЕТНО	38
5. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ	39
6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ	39
7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА	40
8. ДРУГИ РАЗХОДИ	40
9. РАЗХОДИ ЗА ЛИХВИ	40
10. ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ	41
11. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ	42
12. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	43
13. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ	43
14. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ЛИЦА	44
15. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ	44
16. ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ	45
17. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	46
18. СОБСТВЕН КАПИТАЛ	46
19. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА ПРИ ПЕНСИОНИРАНЕ	47
20. ЛИЗИНГ	50
21. ПАСИВИ ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ	52
22. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	53
23. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ	53
24. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ	54
25. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	54
26. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК	56

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО

Дружество за касови услуги АД е търговско дружество, учредено през 2007 г. Дружеството е със седалище и адрес на управление гр. София, ул. „Иван Хаджийски“ № 16. Съдебната регистрация на дружеството е от 2007 г., Решение № 9568 / 2007 г. по описа на Софийски градски съд. Последните промени вписани в Агенция по вписванията – търговски регистър са направени на 08.06.2020 г., с които е променен състава на Съвета на директорите.

1.1. Собственост и управление

Дружество за касови услуги АД (дружеството) е непублично акционерно дружество.

Регистрираният акционерен капитал е разпределен, както следва:

	%
БНБ	25
Обединена българска банка АД	25
УниКредит Булбанк АД	25
Банка ДСК ЕАД	25
	100

Дружеството има едностепенна система на управление – Съвет на директорите, състоящ се от шест члена, чийто състав към 31.12.2020 г. е:

- Калин Христов – Председател;
- Емил Христов – Заместник - председател;
- Ивайло Главчовски;
- Ивайло Матеев;
- Ирина Марцева;
- Любен Иванов.

Към 31.12.2019 г. Съвета на директорите се състои от шест члена в състав:

- Калин Христов – Председател;
- Емил Христов – Заместник - председател;
- Цветанка Минчева;
- Ивайло Матеев;
- Ирина Марцева;
- Любен Иванов.

Дружеството се представлява и управлява от изпълнителния директор Любен Иванов.

Към 31.12.2020 г. общият брой на персонала в дружеството е 136 служители (31.12.2019 г.: 135 служители).

1.2. Предмет на дейност

Предметът на дейност на дружеството включва следните видове операции и сделки:

- приемане, обработка и съхранение на ценни пратки с банкноти и монети;
- услуги по мониторинг и управление на ATM устройства, в т.ч. следене наличности и съпътстващи услуги;
- услуги по размяна на банкноти и монети;
- други съпътстващи основната дейност услуги.

1.3. Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на дружеството, за периода 2017 – 2020 г. са представени в таблицата по-долу:

Показател	2017	2018	2019	2020
БВП в млн. лева	102,345	109,743	119,772	117,899
Реален растеж на БВП	3.5%	3.1%	3.7%	-4.4%
Инфлация в края на годината (ХИПЦ)	1.8%	2.3%	3.1%	0.0%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.74	1.66	1.75	1.72
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.63	1.71	1.74	1.59
Основен лихвен процент в края на годината	0.00	0.00	0.00	0.00
Безработица (в края на годината)	7.1%	6.1%	5.9%	6.7%
Кредитен рейтинг на Р България по Standard&Poors (дългосрочен)	BBB-	BBB-	BBB	BBB
Кредитен рейтинг на Р България по Moody's (дългосрочен)	Baa2	Baa2	Baa2	Baa1
Кредитен рейтинг на Р България по Fitch (дългосрочен)	BBB	BBB	BBB	BBB

** Прогноза на БНБ за 2020 г., изготвена към 22 декември 2020 г. източник: БНБ*

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО

2.1.База за изготвяне на финансовия отчет

Финансовият отчет на Дружество за касови услуги АД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет по разясненията на МСФО (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на

1 януари 2020 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение – счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти“ (МСС).

За текущата финансова година дружеството е приело всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета по разяснения на МСФО, които са били уместни за неговата дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2020 г., не са настъпили промени в счетоводната политика на дружеството, освен някои нови и разширяването на вече установени оповестявания, без това да доведе до други промени в класификацията или оценката на отделни отчетни обекти и операции.

Новите и/или променените стандарти и тълкувания включват:

- Промени в Концептуалната рамка за финансово отчитане (Рамката) и съответни промени в референциите към нея в различни МСФО (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., приети от ЕК). *Тези промени в Рамката включват преработени изцяло дефиниции за „актив“ и „пасив“, както и нови насоки и концепции за тяхното измерване, отписване, представяне и оповестяване. Промените в Концептуалната рамка са съпроводени с изменения в някои препратки към нея в Международните стандарти за финансово отчитане.*
- МСФО 3 (променен) – Бизнес комбинации (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., приет от ЕК). *Тази промяна касае даденото в приложенията към стандарта определение за „бизнес“ и е свързана с трудностите, които придобиващи предприятия срещат в преценката дали се придобива бизнес или съвкупност от активи.*
- Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети и МСС 8 Счетоводна политика, промени в приблизителните оценки и грешки (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г. – приети от ЕК). *Тези промени касаят прецизиране определението за „същественост“, посочено в двата стандарта. Според тях новото определение за същественост е: „информацията е съществена, ако пропусната, представена неточно или прикрита, би могло в разумна степен да се очаква да повлияе на решенията на основните потребители на финансовите отчети с обща цел, които предоставят финансова информация за дадено отчетно предприятие“.*

- Промени в МСФО 9 Финансови инструменти, МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оценяване и МСФО 7 Финансови инструменти: оповестяване (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г – приети от ЕК). Тези промени са свързани с произтичащата несигурност от реформата на базовите лихвени проценти, предприета от Съвета за финансова стабилност към Г20. Тази реформа е насочена към замяна на съществуващите и използвани като базови, в сделките с финансови инструменти, междубанкови лихвени проценти (Например: Libor, Euribor, Tibor), с алтернативни базови лихвени проценти, основаващи се на междубанкови пазари, както и за разработване на алтернативни базови лихвени проценти, които са почти безрискови.

Към датата на издаване за одобряване на този финансов отчет са издадени, но не са все още в сила за годишни периоди, започващи на 1 януари 2020 г., няколко нови стандарти и разяснения, както и променени стандарти и разяснения, които не са били приети за по-ранно приложение от дружеството. Ръководството е направило проучване и е определило, че тези промени не биха оказали съществено влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството, с изключение на:

- Промени в МСФО 16 Лизинг (в сила за годишни периоди от 01.06.2020 г., приети от ЕК). *С тези промени се въвежда практическа целесъобразна мярка, на база, на която всеки лизингополучател може да избере да не преценява дали дадена отстъпка (облекчение) по лизинг, възникнала само като пряка последица от пандемията COVID-19, е изменение на лизинговия договор.*
- Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., не приети от ЕК). *Тези промени са насочени към критериите на класифицирането на задълженията като текущи и нетекущи. Според тях предприятието класифицира задълженията си като текущи или нетекущи в зависимост от правата, които съществуват в края на отчетния период и не се влияе от вероятността дали то ще упражни правото си да отложи уреждането на задълженията. Промените уточняват, че под „уреждане“ на задължения се има предвид прехвърлянето на трета страна на парични средства, инструменти на собствения капитал, други активи или услуги. Класификацията не се отнася за деривативите в конвертируеми пасиви, които сами по себе си са инструменти на собствения капитал. Промените се прилагат ретроспективно.*
- Промени в МСФО 9 Финансови инструменти, МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оповестяване, МСФО 7 Финансови инструменти: оповестяване,

МСФО 4 Застрахователни договори и МСФО 16 Лизинг свързани с Фаза 2 от реформата на базовите лихвени проценти (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., не приети от ЕК). *Промените в стандартите, свързани с Фаза 2 от реформата на базовите лихвени проценти предоставят основно две практически облекчения: а) при определяне и оценка на промени в договорени парични потоци от финансови активи и пасиви и лизингови задължения – като промените в базовите лихвени проценти се отчетат чрез актуализиране на ефективния лихвен процент; и б) при отчитането на хеджиращи отношения – като се позволи промяна (преразглеждане) в определянето на хеджиращото отношение и на оценката на хеджирания обект на база парични потоци, поради и в резултат на заместването на прилаганите базови лихвени проценти с други алтернативи. Измененията се прилагат ретроспективно.*

Допълнително, за посочените по-долу нови стандарти, променени стандарти и приети тълкувания, които са издадени, но все още не са в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2020 г., ръководството е преценило, че следните не биха имали потенциален ефект за промени в счетоводната политика и класификацията и стойностите на отчетни обекти във финансовите отчети на дружеството, а именно:

- Промени в МСС 16 Имоти, машини и съоръжения (в сила за годишни периоди от 01.01.2022 г., не приети от ЕК).
- Промени в МСС 37 Провизии, условни пасиви и условни активи (в сила за годишни периоди от 01.01.2022 г., не приети от ЕК).
- МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., не е приет от ЕК).
- МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС).
- Промени в МСФО 3 Бизнес комбинации (в сила за годишни периоди от 01.01.2022 г., не приети от ЕК).
- Годишни подобрения в МСФО 2018-2020 в МСФО 1 Прилагане за първи път на Международните стандарти за финансово отчитане, МСФО 9 Финансови инструменти, Илюстративен пример 13 към МСФО 16 Лизинг и МСС 41 Земеделие (в сила за годишни периоди от 01.01.2022 г., не са приети от ЕК).
- Промени в МСФО 4 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., приети от ЕК).

Дружеството води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните в отчета и приложенията към него са представени в хиляди лева (BGN '000), освен ако изрично не е указано друго.

Финансовите отчети са изготвени в съответствие с принципа на действащо предприятие, на база текущо начисляване и историческата цена.

Ефекти от разпространение на пандемията от COVID-19

В началото на 2020 г. Световната здравна организация обяви пандемия относно разпространението на COVID-19, в резултат на което се предприеха редица ограничителни мерки в световен мащаб. Това важно събитие оказва съществено влияние върху стопанската среда във всички страни и съответно, състоянието, дейността и перспективите на множество бизнеси, вкл. до нарушаване на нормалната икономическа дейност почти на всички стопански субекти в България и до различни финансови и нефинансови последици за бизнеса и населението.

За годината, приключваща на 31 декември 2020 г., дружеството е реализирало печалба след данъци, в размер на 1,363 х. лв. Към 31 декември 2020 г. дружеството разполага с парични средства, в размер на 8,149 х. лв., други високо ликвидни активи, в размер на 933 х. лв. и действащи договори за 2021 г. с всички основни клиенти.

Към датата на изготвяне и одобрение на този финансов отчет обемите на дейността на дружеството не са засегнати. Дружеството продължава да осъществява стопанската си дейност без да среща значими затруднения, както и да извършва продажбите към клиентите си. Дружеството разполага с достатъчно по обем парични средства, за да посреща ликвидните си нужди.

Ръководството е изготвило детайлни анализи относно ефектите от пандемията и не е идентифицирало конкретни обстоятелства и фактори, които водят до негативни ефекти върху дейността, финансовото състояние и резултатите на дружеството, доколкото:

- Дейността на дружеството не предполага зависимост от контрагенти (клиенти и доставчици) от сериозно засегнати към момента региони и бизнеси, и проблемна събираемост;
- Основните клиенти на дружеството са банките акционери, при които не се наблюдава съществен спад на обработваните касови наличности. Няма забелязана тенденция, свързана с отказ от неговите услуги, в следствие от COVID-19;
- Ликвидността на дружеството е добра, обезпечена с парични средства. Дружеството не ползва заемни средства.
- Структурата, стойността и респ. матуритетът на активите и пасивите на дружеството остават непроменени спрямо 31.12.2019 г. и незасегнати от пандемията (Виж Отчет за финансовото състояние). Не се наблюдават просрочия или други негативни промени и ограничения.

- Дружеството не е ползвало държавни облекчения и помощи предоставени във връзка с пандемията от COVID-19.
- Дружеството има специфичен статус поради спецификата на дейността му и съответно, поради това – и подкрепата на държавата в лицето на един от акционерите - БНБ.

Ръководството на дружеството продължава текущо да следи за поява на рискове и респективно за негативни последици от пандемията в бъдеще. На този етап не са установени такива индикатори, които да водят до преустановяване или значително намаляване на дейността на дружеството, нито се планира такова, както и не са идентифицирани значителни обстоятелства, които биха наложили такава мерки или рестриктивни действия на ръководството.

Ръководството на дружеството не е идентифицирало области във финансовия отчет, върху които пандемията да има пряко отражение, включително по отношение на оценката на отделните активи и пасиви.

Представянето на финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях (като в условията на финансова криза несигурностите са по-значителни). Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени в Приложение № 2.19 и в приложенията към съответните активи и пасиви, респ. приходи и разходи.

2.2. Сравнителни данни

Дружеството представя сравнителна информация в този финансов отчет за една предходна година. Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и/или преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

2.3. Функционална валута и признаване на курсови разлики

Функционалната и отчетна валута на дружеството е българският лев. Левът е фиксиран по Закона за БНБ към еврото в съотношение BGN 1.95583 : EUR 1.

При първоначално признаване сделка в чуждестранна валута се записва във функционалната валута, като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства, вземанията и задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във

функционалната валута, като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ за последния работен ден на съответния месец. Към 31 декември те се оценяват в български лева, като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Немонетарните отчетни обекти в отчета за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута, като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделки в чуждестранна валута, или отчитането на сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни от тези, по които първоначално са били признати, се третират в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като текущи приходи и разходи.

2.4. Приходи

2.4.1. Признаване на приходи по договори с клиенти

Обичайните приходи на дружеството са от следните дейности:

- приемане, обработка и съхранение на ценни пратки с банкноти и монети;
- услуги по мониторинг и управление на АТМ устройства, в т.ч. следене наличности и съпътстващи услуги;
- услуги по размяна на банкноти и монети;
- други съпътстващи основната дейност услуги.

Приходите в дружеството се признават, когато контролът върху обещаните в *договора с клиента* стоки и/или услуги се прехвърли на клиента. Контролът се прехвърля на клиента при удовлетворяване на задълженията за изпълнение по договора чрез прехвърляне на обещаните стоки и/или предоставяне на обещаните услуги.

Оценка на договор с клиент

Договор с клиент е налице само когато при влизането му в сила той: а) има търговска същност и мотив, б) страните са го одобрили (устно, писмено или на база „установена и общопризната стопанска практика“) и се ангажирали да го изпълнят, в) правата на всяка страна и г) условията за плащане могат да бъдат идентифицирани, и д) съществува вероятност възнаграждението, на което дружеството има право при изпълнение задълженията си за изпълнение, да бъде получено. При оценка на събираемостта се вземат предвид всички релевантни факти и обстоятелства по сделката, вкл. минал опит, обичайни бизнес практики, публикувани правила и направени изявления от страна на дружеството.

Договор, за който някой от горепосочените критерии все още не е изпълнен, подлежи на нова оценка всеки отчетен период. Получените възнаграждения по такъв договор се признават като задължение (*пасив по договор*) в отчета за финансовото състояние, докато: а) всички

критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени; б) дружеството изпълни задълженията си за изпълнение и е получило цялото или почти цялото възнаграждение (което не подлежи на възстановяване); и/или в) когато договорът е прекратен и полученото възнаграждение не подлежи на възстановяване.

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти дружеството прави допълнителен анализ и преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и респ. дали обещаните стоки и/или услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или услуги, които са разграничими (сами по себе си и в контекста на договора), се отчита като едно задължение за изпълнение.

Дружеството признава приход за всяко *отделно задължение за изпълнение* на ниво *индивидуален договор с клиент* като се анализират вида, срока и условията за всеки конкретен договор. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху финансовите отчети.

2.4.2. Измерване на приходите по договори с клиенти

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор *цена на сделката*.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни. При определянето на цената на сделката, дружеството взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики, вкл. влиянието на променливи възнаграждения, наличието на съществен финансов компонент, непарични възнаграждения и възнаграждения, дължими на клиента (ако има такива). При договори с повече от едно задължения за изпълнение цената на сделката се разпределя към всяко задължение за изпълнение на база индивидуалните продажни цени на всяка стока и/или услуга, определени по един от допустимите в МСФО 15 методи, като приоритет се дава на метода на „наблюдаемите продажни цени”.

Промяната в обхвата или цената (или и в двете) на договора се отчита като отделен договор и/или като част от съществуващия договор в зависимост от това дали промяната е свързана с добавяне на стоки и/или услуги, които са разграничими, и от определената за тях цена. В зависимост от това: а) модификацията се отчита като отделен договор, ако обхвата на договора се разширява поради добавянето на стоки и/или услуги, които са разграничими, и промяната в договорната цена отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; б) модификацията се отчита като прекратяване на съществуващия договор и сключване на нов договор (прилагане в бъдещето), ако оставащите стоки и/или услуги са разграничими от прехвърлените преди модификацията, но промяната в договорната цена не отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; в) модификацията се отчита като част от съществуващия договор (кумулятивно коригиране), ако оставащите стоки и/или

услуги не са разграничими от прехвърлените преди модификацията и следователно са част от едно задължение за изпълнение, което уредено частично.

2.4.3. Задължения за изпълнение по договори с клиенти

Приходите, генерирани в дружеството, са основно от приемане и обработка на ценни пратки, съхранение на банкноти и монети, мониторинг и управление на ATM устройства и техническа поддръжка. Като цяло дружеството е достигнало до заключение, че действа като принципал при договореностите си с клиентите, освен ако изрично не е оповестено друго за определени транзакции, тъй като обичайно дружеството контролира стоките и/или услугите преди да ги прехвърли към клиента.

Приходи от продажби на услуги

Предоставяните от дружеството услуги включват: основно от приемане и обработка на ценни пратки, съхранение на банкноти и монети, мониторинг и управление на ATM устройства и техническа поддръжка.

При продажба на услугите по приемане и обработка на ценни пратки, съхранение на банкноти и монети, мониторинг и управление на ATM устройства и техническа поддръжка, контролът върху услугите се прехвърля в периода от времето при тяхното предоставяне, отразявайки начина на предоставяне и респ. консумация на услугите. Приходите от продажби се признават в течение на времето, тъй като клиентът едновременно получава и потребява ползите, получени от дейността на предприятието в хода на изпълнение на тези дейности.

Приходите от продажби се признават в течение на времето чрез измерване на степента на изпълнение на задълженията на дружеството (етап на завършеност). За измерването на напредъка (етапа на завършеност) дружеството използва метода „обем на извършената работа“.

Оценките за приходите, разходите и/или степента на напредък към завършване се преразглеждат, ако обстоятелствата се променят и/или настъпят нови такива. Всяко последващо увеличение или намаление на очакваните приходи и/или разходи се отразява в печалбата или загубата в периода, в който обстоятелствата, довели до преразглеждането, станат известни на ръководството.

Приходи от продажби на стоки

Дружеството продава стоки, които включват обичайно възпоменателни монети и ценности с инвестиционно предназначение за крайния клиент. При продажба контролът върху стоката се прехвърля към клиента в точно определен *времеви момент*, което обичайно е при предаването на стоката и собствеността върху нея на клиента.

Цена на сделката и условия за плащане

Цената на сделката обичайно включва фиксирана продажна цена, съгласно единна тарифа на дружеството за оказваните услуги.

Променливо възнаграждение

Променливото възнаграждение се включва в цената на сделката само доколкото е много вероятно, че няма да настъпи съществена корекция в размера на признатите кумулативно приходи. Формите на променливо възнаграждение включват:

Неустойки за неизпълнение на задълженията на някоя от страните, включително за качествено изпълнение от страна на дружеството. Променливите възнаграждения под формата на неустойки се включват в намаление на цената на сделката, само ако плащането им е твърде вероятно. Опитът на дружеството показва, че исторически то спазва изискванията по договорите с клиенти и обичайно не се налага да признава задължения за неустойки. Получаването на променливите възнаграждения под формата на неустойки, дължими от клиента, зависи от действията на клиента. Поради това те се включват като част от цената на сделката, само когато несигурността за получаването им е разрешена.

Всички последващи промени в размера на променливото възнаграждение се признават като корекция на приходите (като увеличение или намаление) към датата на промяната и/или разрешаване на несигурността. В края на всеки отчетен период дружеството преразглежда направените преценки и актуализира цена на сделките, така че да представи вярно съществуващите и настъпилите през отчетния период обстоятелства.

Съществен финансов компонент

Обичайно при сделките с клиенти не се предвижда съществен финансиращ елемент. Като такъв е определен срок на отсрочено плащане от клиента, респ. авансово плащане към дружеството за период, по-дълъг от 365 дни. Обичайният кредитен период към клиентите е 30 дни.

В определени случаи дружеството събира краткосрочни аванси от клиенти, които нямат съществен компонент на финансиране. Събраните авансово плащания от клиента се представят в отчета за финансовото състояние като пасиви по договори с клиенти и се оповестяват отделно.

2.4.4. Разходи по договори с клиенти

Като разходи по договори с клиенти дружеството отчита:

- допълнителните и пряко обвързани разходи, които то поема при сключване на договор с клиент и които очаква да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за получаване на договор с клиент*) и
- разходите, които то поема при изпълнение на договор с клиент и които са пряко свързани с конкретния договор, спомагат за генерирането на ресурси за използване при самото изпълнение на договора и се очаква да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за изпълнението на такива договори*).

Дружеството не поема каквито и да било пряко обвързвани и зависими разходи за получаване на договори с клиенти, както и преки специфични разходи за изпълнение на такива договори, които са допустими за и подлежат на капитализация.

2.4.5. Салда по договори с клиенти

Търговски вземания и активи по договори

Активът по договор е правото на дружеството да получи възнаграждение в замяна на стоките или услугите, които е прехвърлило на клиента, но което не е безусловно (начисление за вземане). Ако чрез прехвърляне на стоките и/или предоставянето на услугите дружеството изпълни задължението си преди клиента да заплати съответното възнаграждение и/или преди плащането да стане дължимо, актив по договор се признава за заработеното възнаграждение (което е под условие). Признатите активи по договор се рекласифицират като търговско вземане, когато правото на възнаграждение стане безусловно. Правото на възнаграждение се счита за безусловно, ако единственото условие за това, плащането на възнаграждението да стане дължимо, е изтичането на определен период от време.

Пасиви по договори

Като пасив по договор дружеството представя получените от клиента плащания и/или безусловно право да получи плащане, преди да е изпълнило задълженията си за изпълнение по договора. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) удовлетвори задълженията за изпълнение.

Активите и пасивите по договор се представят на отделен ред към текущите и нетекущите активи и пасиви в отчета за финансовото състояние и се оповестяват отделно. Те се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или в обичаен оперативен цикъл на дружеството, а останалите – като нетекущи. Активите и пасивите, произтичащи от един договор се представят нетно в отчета за финансовото състояние, дори ако те са резултат от различни договорни задължения по изпълнението на договора.

След първоначалното признаване, търговските вземания и активите по договори с клиенти се подлагат на преглед за обезценка в съответствие с правилата на МСФО 9 *Финансови инструменти*. Загубите от обезценка в резултат от договори с клиенти се представят отделно от други загуби от обезценка към „други разходи за дейността“.

2.5. Финансови разходи

Финансови разходи

Финансовите разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат и се състоят от разходи по договори за лизинг.

2.6. Разходи

Разходите в дружеството се признават в момента на тяхното възникване и на база принципите на начисляване и съпоставимост, но само доколкото последното не води до признаването на отчетни обекти за активи или пасиви, които отговарят на критериите на МСФО и рамката към тях.

Разходите за бъдещи периоди се отлагат за признаване като текущ разход за периода, през който договорите за които се отнасят, се изпълняват.

Банковите такси за обслужване на разплащателните сметки се третираат като разходи за дейността.

2.7. Имоти, машини и оборудване

Имотите, машините и оборудването (дълготрайни материални активи) са представени във финансовия отчет по историческа цена на придобиване (себестойност) намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Първоначално оценяване

При първоначалното им придобиване дълготрайните материални активи се оценяват по себестойност, която включва покупната цена, митническите такси и всички други преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи основно са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци и др.

Дружеството е определило стойностен праг от 500 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се изписват като текущ разход в момента на придобиването им.

Последващо оценяване

Избраният от дружеството подход за последваща балансова оценка на имотите, машините и оборудването е модела на себестойността по МСС 16 – себестойност, намалена с начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части и агрегати, или на преустройство и реконструкция, се капитализират към балансовата стойност на съответния актив и се преразглежда остатъчният му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от балансовата стойност на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

Методи на амортизация

Дружеството използва линеен метод на амортизация на машините, оборудването и транспортните средства. Амортизирането на активите започва, когато те са на разположение за употреба. Ползният живот по групи активи е съобразен с физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване.

Срокът на годност по групи активи е както следва:

- активи „право на ползване (сгради и машини)” – от 2 до 5 г. (*Приложение № 2.13*)
- сгради – 25 г.;
- машини и специализирано оборудване - 3 г. – 12 г.;
- транспортни средства - 5 г. – 6.7 г.;
- стопански инвентар – 6.7 г. – 10 г.;
- подобрения на наети сгради – 6.7 г.

Определеният срок на годност на машините и оборудването се преразглежда в края на всяка година и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използване на активите, същият се коригира перспективно (*Приложение № 2.19. и № 11*).

Обезценка на активи

Балансовите стойности на машините и оборудването подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на дълготрайните материални активи е по-високата от двете: справедлива стойност без разходите по продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност, като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Печалби и загуби от продажба

Дълготрайните материални активи се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на ”имоти, машини и

оборудване” се определят чрез сравняването на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата, на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към “други доходи/ (загуби) от дейността” на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.8. Нематериални активи

Нематериалните активи са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка. В техния състав са включени лицензи за ползване на програмни продукти.

В дружеството се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи при определен полезен живот между 5 и 8 години. Определеният срок на годност на нематериалните активи се преразглежда в края на всяка година и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използване на активите, същият се коригира перспективно.

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Загубата от обезценка, като разлика до възстановимата стойност, се признава веднага в периода на установяване в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Нематериалните активи се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “нематериалните активи” се определят чрез сравняването на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата, на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно в “други доходи/ (загуби) от дейността” на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.9. Материални запаси

Материалните запаси са оценени по по-ниската от себестойността и нетната реализируема стойност. Разходите, които се извършват, за да доведат даден продукт (материал) в неговото настоящо състояние и местонахождение, се включват в себестойността.

При употребата (продажбата) на материалните запаси се използва методът на средно-претеглената цена (себестойност).

Нетната реализируема стойност представлява приблизително определената продажна цена на даден актив в нормалния ход на стопанска дейност, намалена с приблизително определените разходи по довършването в търговски вид на този актив и приблизително определените разходи за реализация. Тя се определя на база анализ от специалисти в

дружеството, като се използва информация за цени от последни доставки и/или офертни цени на материални запаси от същия вид.

2.10. Търговски и други вземания

Търговските вземания представляват безусловно право на дружеството да получи възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

Първоначално оценяване

Търговските вземания се представят и отчитат първоначално по справедлива стойност на база цената на сделката, която стойност е обичайно равна на фактурната им стойност, освен ако те съдържат съществен финансиращ компонент, който не се начислява допълнително. В този случай те се признават по сегашната им стойност, определена при дисконтова норма в размер на лихвен процент, преценен за присъщ на длъжника.

Последващо оценяване

Дружеството държи търговските вземания единствено с цел събиране на договорни парични потоци и ги оценява последващо по амортизирана стойност, намалена с размера на натрупената обезценка за очаквани кредитни загуби. (*Приложение № 2.18 Финансови инструменти*).

Обезценка

Дружеството прилага модела на очакваните кредитни загуби за целия срок на всички търговски вземания, използвайки опростения подход, допускан от МСФО 9.

Обезценката на вземанията се начислява чрез съответна корективна сметка за всеки вид вземане към статията "други разходи за дейността" на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.11. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства включват касовите наличности и наличностите по разплащателните сметки, а паричните еквиваленти - депозити в банки с оригинален матуритет до три месеца и средствата на депозитите с по-дълъг матуритет, които са свободно разполагаеми за дружеството съгласно условията на договореностите с банките по време на депозита (*Приложение № 2.18 Финансови инструменти*).

Последващо оценяване

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност намалена с натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби.

За целите на изготвянето на отчета за паричните потоци:

- паричните постъпления от клиенти и паричните плащания към доставчици са представени брутно, с включен ДДС (20%);
- платеният ДДС по покупки на дълготрайни активи от чуждестранни доставчици се посочва на ред “платени данъци”, а при доставка на дълготрайни активи от страната се посочва на ред “плащания към доставчици” към паричните потоци от оперативна дейност, доколкото той участва и се възстановява заедно и в оперативните потоци на дружеството за съответния период (месец).

2.12. Търговски и други задължения

Търговските и другите текущи задължения в отчета за финансово състояние се представят по стойността на оригиналните фактури (цена на придобиване), която се приема за справедливата стойност на сделката и ще бъде изплатена в бъдеще срещу получените стоки и услуги. В случаите на разсрочени плащания над обичайния кредитен срок, при които не е предвидено допълнително плащане на лихва или лихвата значително се различава от обичайния пазарен лихвен процент, задълженията се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност на база сегашната им стойност при дисконтова норма, присъща за дружеството, а последващо – по амортизирана стойност (Приложение № 2.18 Финансови инструменти).

2.13. Лизинг

На началната дата на лизинга (по-ранната от двете дати - датата на лизинговото споразумение или датата на ангажирането на страните с основните условия на лизинговия договор) дружеството прави анализ и оценка дали даден договор представлява или съдържа елементи на лизинг. Даден договор представлява или съдържа лизинг, ако по силата на него се прехвърлят срещу възнаграждение правото на контрол над използването на даден актив за определен период от време.

2.13.1. Лизингополучател

Дружеството прилага единен модел на признаване и оценка на всички договори за лизинг с изключение на краткосрочните лизингови договори (лизингов договор със срок от 12 месеца или по-малко от датата на стартиране на лизинга и който не съдържа опция за покупка) и лизинговите договори на активи на ниска стойност (като таблети, персонални компютри, телефони, офис техника и други).

а) активи „право на ползване“

Дружеството признава в отчета за финансовото състояние актив „право на ползване“ на датата на стартиране на лизинговите договори, т.е. датата, на която основният актив е на разположение за ползване от страна на дружеството-лизингополучател.

Активите „право на ползване“ се представят в отчета за финансовото състояние по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация, загуби от обезценка и корекциите, вследствие на преоценки и корекции на задължението по лизинг. Цената на придобиване включва:

- размера на първоначалната оценка на задълженията по лизинг;
- лизингови плащания, извършени към или преди началната дата, намалени с получените стимули по договорите за лизинг;
- първоначалните преки разходи, извършени от дружеството, в качеството му на лизингополучател;
- разходи за възстановяване, които дружеството ще направи за демонтаж и преместване на основния актив, възстановяване на обекта, на който активът е разположен, или възстановяване на основния актив в състоянието, изисквано съгласно договора;

Дружеството амортизира актива „право на ползване“ за по-краткият период от полезния живот и срока на лизинговия договор. Ако собствеността върху актива се прехвърля по силата на лизинговия договор до края на срока на договора, то го амортизира за полезния му живот. Амортизацията започва да се начислява от датата на стартиране на лизинга.

Срокът на амортизация на активи „право на ползване (сгради)“ е от 2 до 5 години, на активи „право на ползване (машини и оборудване)“ е 2 години.

Дружеството е избрало да прилага модела на цената на придобиване за всички свои активи „право на ползване“.

Активите „право на ползване“ се тестват за обезценка в съответствие с МСС 36 Обезценка на активи, като се прилага политика за определяне и отчитане на обезценката, аналогична на тази при имотите, машините и оборудването (дълготрайните материални активи). Възстановимата стойност на активите „право на ползване“ е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се определят като разлика между възстановимата и балансовата стойност (когато възстановимата стойност е по-ниска от балансовата), и се представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Активите „право на ползване“ са представят към група „имоти, машини и оборудване“ в отчета за финансовото състояние, а тяхната амортизация – към разходите за амортизация в отчета за всеобхватния доход.

б) задължения по лизинг

Дружеството признава задължения по лизинг на датата на стартиране на лизинга, оценени по настояща стойност на лизинговите плащания, които не са изплатени към тази дата. Те включват:

- фиксирани плащания (включително фиксирани по същество лизингови плащания), намалени с подлежащите на получаване лизингови стимули;
- променливи лизингови плащания, зависещи от индекси или проценти първоначално оценени, използвайки индексите или процентите на датата на стартиране на лизинга;
- цената за упражняване на опцията за покупка, ако е достатъчно сигурно, че дружеството-лизингополучател ще ползва тази опция;
- плащания на санкции за прекратяване на лизинговите договори, ако в срока на лизинговия договор е отразено упражняването на опция за прекратяването на договора от страна на дружеството-лизингополучател;
- сумите, които дружеството очаква да плати на лизингодателите като гаранции за остатъчна стойност.

Променливите лизингови плащания, които не зависят от индекси или проценти, а са свързани с изпълнение или с използването на основния актив, не са включени в оценката на задължението по лизинг и в актива „право на ползване“. Те се признават като разходи в периода, в който настъпи събитието или обстоятелството, довело до тези плащания и се включват към разходите за външни услуги, в печалбата и загубата за годината.

Лизинговите плащания се дисконтират с лихвения процент, заложен в договора, ако той може да бъде непосредствено определен или с диференциалния лихвен процент на дружеството, който то би плащало в случай, че заеме финансови средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда.

Лизинговите плащания (вноски) съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихва) и припадащата се част от лизинговото задължение (главница). Финансовите разходи се начисляват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на дружеството през периода на лизинга на периодична база, така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение, като се представят като „финансови разходи“.

Задълженията по лизинг се представят на отделен ред в отчета за финансовото състояние.

Дружеството оценява последващо задължението по лизинг като:

- увеличава балансовата стойност, за да отрази лихвата по задълженията по лизинг;
- намалява балансовата стойност, за да отрази извършените лизингови плащания;

- преоценява балансовата стойност на задълженията по лизинг, за да отрази преоценките или измененията на лизинговия договор;
- гаранциите за остатъчна стойност се преразглеждат и коригират, ако е необходимо към края на всеки отчетен период.

Дружеството преоценява задълженията си по лизинг (при което извършва и кореспондиращи записвания към съответните активи „право на ползване“), когато:

- има промяна в срока на лизинга или е възникнало събитие или обстоятелство, което е довело до промяна в оценката на опцията за закупуване, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с коригиран дисконтов процент;
- има промяна в плащанията за лизинг, произтичаща от промяна в индекс или процент или има промяна в сумите, които се очаква да бъдат дължими по гаранции за остатъчна стойност, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с непроменения (оригиналния) дисконтов процент (освен когато промяната в лизинговите плащания, произтича от промяна в плаващите лихвени проценти, в този случай се използва коригиран дисконтов процент, който отразява промените в лихвения процент);
- лизинговият договор е изменен и това изменение не е отразено като отделен лизинг, в този случай задължението по лизинг се преизчислява като се базира на срока на променения лизингов договор, дисконтирайки променените лизингови плащания с коригиран дисконтов процент към датата на влизане в сила на изменението.

в) Краткосрочни лизингови договори и лизингови договори, основният актив, по които е с ниска стойност

Дружеството прилага освобождаването от изискването за признаване на актив „право на ползване“ и задължение по лизинг за краткосрочните си лизингови договори за наем на терени (общински терен в гр. София) и помещения (част от сграда в гр. Пловдив) и за лизинговите си договори на активи на ниска стойност, представляващи наем на филтриращи устройства, които дружеството счита, че са на ниска стойност като нови и се използват самостоятелно в дружеството, без да са зависими и тясно свързани с други активи.

Плащанията във връзка с краткосрочни лизингови договори и лизингови договори, по които основният актив е с ниска стойност се признават директно като текущи разходи в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

2.13.2. Лизингодател

Дружеството класифицира всеки от своите лизингови договори като договор за оперативен или договор за финансов лизинг. Когато с договора за лизинг се прехвърлят по същество всички рискове и изгоди от собствеността върху основния актив, той се класифицира

като договор за финансов лизинг, всички останали договори се класифицират като договори за оперативен лизинг.

Приходите от наем от оперативните лизинги се признава на линейна база за периода на лизинговия договор. Първоначалните преки разходи, извършени във връзка с постигането на оперативния лизинг, се прибавят към балансовата стойност на основния актив и се признават като разход през срока на лизинговия договор на линейна база.

Основният актив, предмет на лизинговия договор, остава и се представя в отчета за финансовото състояние на дружеството.

Когато договорът съдържа лизингов и нелизингови компоненти дружеството прилага МСФО 15, за да разпреди възнаграждението по договора върху всеки компонент.

2.14. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство

Трудовите и осигурителни отношения с работниците и служителите в дружеството се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство в Р България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за персонала под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналът е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, за периода, в който е положен трудът за тях или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удържки) в размер на недисконтираната им сума.

Към датата на всеки финансов отчет дружеството прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсирани отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за разходите за самите възнаграждения и разходите за вноски по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

Дългосрочни доходи при пенсиониране

Планове с дефинирани вноски

Основно задължение на дружеството в качеството му на работодател е да извършва задължително осигуряване на наетия си персонал за фонд "Пенсии", допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд "Общо заболяване и майчинство" (ОЗМ), фонд "Безработица", фонд "Трудова злополука и професионална болест" (ТЗПБ) и здравно

осигуряване. Размерите на осигурителните вноски се утвърждават със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от дружеството в качеството му на работодател, са планове с дефинирани вноски. При тях работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд "Пенсии", фонд "ОЗМ", фонд "Безработица", фонд "ТЗПБ", както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към дружеството няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Дължимите от дружеството вноски по планове с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Планове с дефинирани доходи

Съгласно Кодекса на труда дружеството в качеството му на работодател е задължено да изплаща на персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в предприятието може да варира между 2 и 6 брутни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на отчета, по която те се представят в отчета за финансовото състояние, а респ. изменението в стойността им, - в отчета за всеобхватния доход като а) разходите за текущ и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и урежданията се признават веднага, в периода, в който възникват, и представят в текущата печалба или загуба, по статия "разходи за персонал", а б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват „актюерски печалби и загуби“, се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, по статия „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи“. Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет, дружеството извършва приблизителна преценка, основана на актюерски тип изчисления, като обичайно назначава сертифицирани актюери, които да издадат доклад с техните изчисления относно дългосрочните му задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозираните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища близки до или равни на тези по държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котиран в България, деноминирани в български лева, където функционира и самото дружество.

Доходи при напускане

Съгласно местните разпоредби на трудовото и осигурително законодателство в България, дружеството в качеството му на работодател има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор преди пенсиониране определени видове обезщетения.

Дружеството признава задълженията към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, на база публично анонсиран план, вкл. за реструктуриране, да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите за доброволно напускане. Доходи при напускане, платими след повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в отчета за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

2.15. Акционерен капитал и резерви

Дружество за касови услуги АД е акционерно дружество и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на **акционерен капитал**, който да служи като обезпечение на вземанията на кредиторите на дружеството. Акционерите отговарят за задълженията на дружеството до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или несъстоятелност. Дружеството отчита основния си капитал по номинална стойност на регистрираните в съда акции.

Съгласно изискванията на Търговския закон и устава, дружеството е длъжно да формира и резерв **“фонд Резервен”**, като източници на фонда могат да бъдат:

- най-малко една десета от печалбата, която се отделя докато средствата във фонда достигнат една десета част от акционерния капитал или по-голяма част, определена по решение на Общото събрание на акционерите;
- средствата, получени над номиналната стойност на акциите при издаването им (премиен резерв);
- други източници, предвидени по решение на Общото събрание.

Средствата от фонда могат да се използват само за покриване на годишната загуба и на загуби от предходни години. Когато средствата във фонда достигнат определения в устава

минимален размер, средствата над тази сума могат да бъдат използвани за увеличаване на акционерния капитал.

Неразпределената печалба включва и ефектите от последващи оценки (актюерски печалби и загуби) по пенсионни планове с дефинирани доходи.

2.16. Данъци върху печалбата

Текущи данъци

Текущите данъци върху печалбата на дружеството са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка в България за 2020г. е 10 % (2019 г.: данъчна ставка – 10%).

Отсрочени данъци

Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението за всички временни разлики към датата на финансовия отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползваните данъчни загуби, до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспаднат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглеждат на всяка дата на финансовия отчет и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или друга капиталова позиция в отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансова капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки, които се очаква да се прилагат за периода, през който активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или в голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки, по които се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Към 31.12.2020 г. отсрочените данъци върху печалбата са оценени при ставка, валидна и за 2020 г., която е в размер на 10% (31.12.2019 г.: 10%).

2.17. Оценяване по справедлива стойност

Определени активи и пасиви на дружеството се изисква съгласно МСФО да се оценяват и представят и/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Дружеството притежава обичайно такива активи и пасиви, които изискват оповестяване по справедлива стойност на повтаряща се база – *търговски и други вземания и задължения*.

Справедливата стойност е цената, която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасив в обичайна сделка между независими пазарни участници към датата на оценяването. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или пасив, или в случай на липса на основен пазар – най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които дружеството задължително има достъп.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода.

При измерването на справедливата стойност на нефинансови активи винаги изходната точка е предположението какво би било за пазарните участници най-доброто и най-ефективно възможно използване на дадения актив.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват във финансовите отчети по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котирани (некоригирани) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котирани цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котираните цени са обект на значителни корекции; и
- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

Дружеството прилага основно справедлива стойност Ниво 3.

За тези активи и пасиви, които се оценяват по справедлива стойност във финансовите отчети на повтаряема база, дружеството прави преценка към датата на всеки отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

За целите на оповестяванията на справедливата стойност, дружеството групира съответните си активи и пасиви на база тяхната същност, основни характеристики и рискове, както и на йерархичното ниво на справедливата стойност.

2.18. Финансови инструменти

Финансов инструмент е всеки договор, който поражда едновременно както финансов актив в едно предприятие, така и финансов пасив или инструмент на собствения капитал в друго предприятие.

Финансови активи

Първоначално признаване, класификация и оценяване

При първоначалното им признаване финансовите активи се класифицират в три групи, според които те впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, по справедлива стойност през другия всеобхватен доход и по справедлива стойност през печалбата или загубата.

Дружеството първоначално оценява финансовите активи по справедлива стойност, а в случай на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата, се добавят преките разходи по сделката. Изключение са търговските вземания, които не съдържат съществен компонент на финансиране - те се оценяват на база цената на сделката, определена съгласно МСФО 15 и издадената фактура (*Приложение № 2.4.*).

Покупките или продажбите на финансови активи, чиито условия изискват доставка на активите в рамките на даден период от време, установен обикновено с нормативна разпоредба или действаща практика на съответния пазар (редовни покупки), се признават на датата на търгуване (сделката), т.е. на датата, на която дружеството се е ангажирало да закупи или продаде актива.

Класификацията на финансовите активи при първоначалното им признаване зависи от характеристиките на договорните парични потоци на съответния финансов актив и бизнес модела на дружеството за неговото управление. За да бъде класифициран и оценяван по амортизирана стойност или по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, условията на даден финансов актив трябва да пораждат парични потоци, които представляват "само плащания по главницата и лихвата (СПГЛ)" по неиздължената сума на главницата. За целта се извършва анализ чрез тест на СПГЛ на нивото на инструмента.

Бизнес моделът на дружеството за управление на финансовите активи отразява начина, по който дружеството управлява финансовите си активи за генериране на парични потоци. Бизнес моделът определя дали паричните потоци са резултат на събирането на договорни парични потоци, на продажба на финансовите активи, или и двете.

Последващо оценяване

За целите на последващото оценяване финансовите активи, дружеството е класифицирало финансовите си активи в категорията „Финансови активи по амортизирана

стойност (дългови инструменти)“.

Финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти)

Дружеството оценява финансовите активи по амортизирана стойност когато са удовлетворени и двете условия по-долу:

- финансовият актив се държи и използва в рамките на бизнес модел, имащ за цел неговото държане с оглед получаване на договорните парични потоци от него, и
- условията на договора за финансовия актив пораждат парични потоци на конкретни дати, които представляват само плащания по главницата и лихвите върху неиздължената сума на главницата.

Финансовите активи по амортизирана стойност впоследствие се оценяват на база метода на ефективния лихвен процент (ЕЛП). Те подлежат на обезценка. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато активът бъде отписан, модифициран или обезценен.

Финансовите активи по амортизирана стойност на дружеството включват: парични средства в банки и търговски вземания, вкл. от свързани лица, представени на следните позиции в отчета за финансово състояние: Парични средства и парични еквиваленти, Вземания от свързани лица и Търговски вземания.

Отписване

Финансов актив се отписва от отчета за финансовото състояние на дружеството когато:

- правата за получаване на паричните потоци от актива са изтекли, или
- правата за получаване на парични потоци от актива са прехвърлени или дружеството е поело задължението да плати напълно получените парични потоци, без съществена забава, към трета страна чрез споразумение за прехвърляне; при което: или а) дружеството е прехвърлило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива; или б) дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива, но не е запазило контрола върху него

Когато дружеството е прехвърлило правата си за получаване на парични потоци от актива или е встъпило в споразумение за прехвърляне, то прави оценка на това дали и до каква степен е запазило рисковете и ползите от собствеността. Когато дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху финансовия актив, нито е прехвърлило контрола върху него, то продължава да признава прехвърления актив до степента на продължаващото си участие в него. В този случай дружеството признава и свързаното с това задължение. Прехвърленият актив и свързаното задължение се оценяват на база, която отразява правата и задълженията, които дружеството е запазило.

Продължаващо участие, което е под формата на гаранция върху прехвърления актив, се оценява по по-ниската от: първоначалната балансова стойност на актива и максималната сума на възнаграждението, което може да се изиска дружеството да изплати.

Обезценка на финансови активи

Дружеството признава коректив (провизия за обезценка) за очаквани кредитни загуби за всички дългови инструменти, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата. Очакваните кредитни загуби се изчисляват като разлика между договорните парични потоци, дължими съгласно условията на договора, и всички парични потоци, които дружеството очаква да получи, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент. Очакваните парични потоци включват и паричните потоци от продажбата на държаното обезпечение или други кредитни подобрения, които представляват неразделна част от условията на договора.

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *паричните средства и еквиваленти в банки*, дружеството прилага общия подход за обезценка, определен от МСФО 9. Съгласно този подход дружеството прилага “тристепенен” модел за обезценка въз основа на промени спрямо първоначалното признаване на кредитното качество на финансовия инструмент (актив). За целта се прилага рейтингов модел, като се използват рейтингите на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody’s, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се използват публични данни за PD (вероятности за неизпълнение), рефериращи към рейтинга на съответната банка, а от друга, от промяната на рейтинга на съответната банка, дружеството оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват съобразно наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по банковите сметки.

За изчисляване на очакваните кредитни загуби на *търговските вземания, включително тези от свързани лица*, дружеството е избрало и прилага опростен подход на база матрица за проценти за очаквани кредитни загуби и миграционни коефициенти, и не проследява последващите промени в кредитния им риск. При този подход то признава коректив (провизия за обезценка) въз основа на очакваната кредитна загуба за целия срок на вземанията към всяка отчетна дата. Дружеството е разработило и прилага матрица за провизиране, която се базира на историческия опит по отношение на кредитните загуби, коригирани с прогнозни фактори, специфични за длъжниците и за икономическата среда и за които е установена корелационна връзка с процента на кредитните загуби.

Финансовите активи се отписват, когато не съществува разумно очакване за събиране на паричните потоци по договора.

Финансови пасиви

Първоначално признаване, класификация и оценяване

Финансовите пасиви на дружеството включват търговски и други задължения и задължения по лизинг. При първоначално им признаване обичайно те се класифицират като пасиви по амортизирана стойност.

Първоначално всички финансови пасиви се признават по справедлива стойност, а в случая на заеми и привлечени средства и търговски и други задължения, нетно от пряко свързаните разходи по сделката.

Последващо оценяване

Последващото оценяване на финансовите пасиви зависи от тяхната класификация. Обичайно те се класифицират и оценяват по амортизирана стойност.

Класификационни групи

Получени заеми и други привлечени средства

След първоначалното им признаване, дружеството оценява привлечените средства по амортизирана стойност, чрез метода на ефективния лихвен процент. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато съответният финансов пасив се отписва, както и чрез амортизацията на база ефективен лихвен процент.

Амортизираната стойност се изчислява като се вземат под внимание каквито и да било дисконти или премии при придобиването, както и такси или разходи, които представляват неразделна част от ефективния лихвен процент. Амортизацията се включва като "финансов разход" в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Отписване

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението бъде погасено, или прекратено, или изтече. Когато съществуващ финансов пасив бъде заменен с друг от същия кредитодател при по същество различни условия, или условията на съществуващ пасив бъдат съществено променени, тази размяна или модификация се третира като отписване на първоначалния пасив и признаване на нов. Разликата в съответните балансови суми се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Компенсиране на финансови инструменти

Финансовите активи и финансовите пасиви се компенсират и в отчета за финансовото състояние се отразява нетната сума, ако съществува приложимо законно право за компенсиране на признатите суми и ако е налице намерение за уреждане на нетна основа, или за едновременно реализиране на активите и уреждане на пасивите.

Това изискване произтича от идеята на реалната стопанска същност на отношенията на дружеството с даден контрагент, че при едновременното съществуване на тези две изисквания очакваният фактически бъдещ паричен поток и ползи от тези разчети за предприятието е нетният

поток, т.е. нетната сума отразява реалното право или задължение на дружеството от тези финансови инструменти - при всички обстоятелства да получи или плати единствено и само нетната сума. Ако не са налице едновременно и двете условия се приема, че правата и задълженията на дружеството по повод тези насрещни разчети (финансови инструменти) не се изчерпват при всички ситуации само и единствено с получаването или плащането на нетната сума.

Политиката за нетирането е свързана и с оценката, представянето и управлението на реалния кредитен и ликвиден риск, свързан с тези насрещни разчети.

Критериите, които се прилагат за установяване на "наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране" са:

- да не зависи от бъдещо събитие, т.е да не е приложимо само при настъпване на някакво бъдещо събитие;
- да бъде възможно за упражняване и защитимо с правни способности в хода на (кумулятивно):
 - обичайната дейност,
 - в случай на неизпълнение/просрочие, и
 - в случай на неплатежоспособност или несъстоятелност.

Приложимостта на критериите се оценява спрямо изискванията на българското законодателство и установените договорености между страните. Условието за "наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране" винаги и задължително се оценява заедно с второ условие - за "задължително намерение за уреждане на тези разчети на нетна база".

2.19. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на дружеството. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.

2.19.1. Лизинг

2.19.1.1. Определяне дали даден договор съдържа лизинг или лизингови елементи

При идентифициране на лизинг или лизингов елемент в даден договор, дружеството преценява дали договорът съдържа идентифициран актив и дали по силата на него се прехвърля правото на контрол над използването на същия актив.

За целта то е направило преценка и е стигнало до заключение, че в рамките на обхвата на правото си на ползване, определено в договорите за лизинг на помещения, дружеството има право да взема съответните решения относно това как и с каква цел да бъдат използвани активите, като е в състояние да определя работно време и лицата, които имат достъп до активите.

2.19.1.2. Определяне на срока на лизингови договори с опции за подновяване и прекратяване - като лизингополучател

Дружеството определя срока на лизинга като неотменим период на лизинга, заедно с а) периодите, по отношение, на които съществува опция за удължаване на лизинговия договор, ако е достатъчно сигурно, че дружеството ще упражни тази опция и б) периодите, по отношение, на които съществува опция за прекратяване на лизинговия договор, ако е достатъчно сигурно, че дружеството няма да упражни тази опция.

Дружеството има няколко договора, в които е включена опция за удължаване и опция за прекратяване. Дружеството прилага преценки при определяне дали притежава достатъчна степен на сигурност, че ще упражни опцията за удължаване или за прекратяване, като взема предвид всички факти и обстоятелства, които създават икономически стимули за упражняване на опция за удължаване или за не упражняване на опция за прекратяване. След датата на стартиране на лизинга дружеството прави повторна оценка на срока на договора, при настъпване на важно събитие или съществено изменение в обстоятелствата, което е под негов контрол и засяга това доколко е достатъчно сигурно, че дружеството ще упражни опция, която не е била отразена при определяне на срока или няма да упражни опция, която преди това е била отразена при определяне на срока на договора (като например значителни подобрения на основния актив, значително адаптиране и персонализиране на основния актив).

Дружеството включва опции за удължаване като част от договорите за лизинг на помещения с по-кратък неотменим период (една до три години). По отношение на тези опции и вероятността за тяхното упражняване или не, ръководството е взело предвид редица фактори като: важноста на наетия актив за дейността на дружеството, направени трайни подобрения необходими за извършване на основната дейност на дружеството, локация на базовите активи, и натрупания исторически опит с наемодателя.

За договорите за наем на помещения, които са сключени със свързано лице (акционер), при които договореният срок за ползване е три години с опция за автоматично подновяване, ръководството е приело средния срок за тяхното ползване – три до шест години. За договорите за наем на помещения, които са сключени временно и с несвързано лице, ръководството е приело средния срок за тяхното ползване – една до три години, като срокът е определен на база на очакваното необходимо време за преместване в друга сграда, която е в процес на изграждане.

След датата на стартиране на лизинга дружеството прави повторна оценка на срока на договора, при настъпване на важно събитие или съществено изменение в обстоятелствата, което е под негов контрол и засяга това доколко е достатъчно сигурно, че дружеството ще упражни опция, която не е била отразена при определяне на срока или няма да упражни опция, която преди това е била отразена при определяне на срока на договора

2.19.1.3. Определяне на диференциален лихвен процент на договори за лизинг, в които дружеството е лизингополучател

В случаите, в които Дружеството е лизингополучател, то не може непосредствено от договорите да определи лихвения процент, необходим му за дисконтиране на задълженията по лизинг, поради което използва диференциалния лихвен процент, който то би плащало в случай, че вземе финансови средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда. За договори, за които дружеството няма аналогично финансиране, то търси наблюдаеми данни като пазарни нива на кредитите и банкова статистика, която е публично достъпна и прави специфични за него изчисления и корекции, за да отрази собствения си кредитен рейтинг.

2.19.1.4. Преглед за индикатори за обезценка на активите „право на ползване“

Към датата на всеки отчет ръководството на дружеството извършва преглед за обезценка на активите „право на ползване“. Ако са налице индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите.

Дружеството е направило преглед и е установило, че няма налице индикатори за обезценка към 31.12.2020 г.

2.19.2. Полезен живот на дълготрайни активи

Ръководството на дружеството определя очаквания полезен живот и метода на амортизация на основните за бизнеса на дружеството дълготрайни активи съобразно преценката му за жизнения цикъл на актива в дружеството и намеренията за тяхната експлоатация. Тази преценка може да бъде променена в бъдеще в резултат на промени в очакваното използване на активите от дружеството.

Към 31.12.2020 г. ръководството на дружеството е извършило цялостен преглед на оставащия полезен живот на машините и оборудването, с които изпълнява своята дейност и е установило разлики спрямо бъдещите очаквания за срока на употреба на определена част от активите. Основна причина на направените допускания за удължаване или редуциране на полезния живот на активите, са физическо и техническо състояние и бъдещите планове и за тяхното използване, отразени през бюджетирани показатели към 31.12.2020 г.

В резултат на прегледа на ръководството, считано от 01.01.2021 г. е направена корекция в оставащия полезен живот на част от активите на дружеството. При направените допускания и предположения за промяна в полезния живот на машините и оборудването, разходите за амортизация, които биха били признати в текущия финансов резултат за следващата 2021 година биха били с около 10 х.лв. повече спрямо тези, отчетени по сега действащите, до 31.12.2020 г. норми на полезен живот.

2.19.3. Актюерски изчисления

При определяне на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани изчисления на сертифицирани актюери, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор, които предположения са преценени от ръководството като разумни и уместни за дружеството.

В резултат на направените изчисления е отчетено задължение за дългосрочни доходи на персонала в размер на 201 х.лв. (31.12.2019 г.: 201 х.лв.) (Приложение № 19).

2.19.4. Изчисление на очаквани кредитни загуби за търговски вземания

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансови активи, отчитани по амортизирана стойност (търговски вземания и парични средства) е област, която изисква редица важни преценки: а) избор на подходящи модели за измерване на очакваните кредитни загуби, б) формиране на групи от сходни финансови активи (портфейли), в) съществени предположения за бъдещи икономически условия и кредитно поведение на клиенти и длъжници (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби), г) установяване и оценка за корелацията между историческите проценти на просрочие и поведението на определени макропоказатели, за да се отразят ефектите от прогнозите за тях в бъдеще при изчисленията на очакваните кредитни загуби. (Приложение № 26 Управление на финансовия риск).

На база на направените анализи за историческото поведение на търговските вземания през последните три години, които показват 100% събираемост в рамките на 30-45 дни, както и за корелация на поведението на вземанията и ключови макропоказатели и на прогнозите за 2021 г., ръководството е определило, че очакваните кредитни загуби за търговските вземания, вкл. от свързани лица, биха били несъществени. При паричните средства и еквиваленти резултатите от анализите са аналогични, базирайки се на рейтингите на обслужващите банки и рефериращите на тях PD.

На това основание дружеството не е признало провизия за обезценки за очаквани кредитни загуби към 31.12.2020 г., респ. 31.12.2019 г.

3. ПРИХОДИ ОТ ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ

3.1. Информация за видовете приходи

Приходите от договори с клиенти за 2020 г. са от продажби на услуги на вътрешен пазар и са в размер на 8,136 х.лв. (2019 г.: 7,732 х.лв.). Те включват приемане и обработка на ценни пратки, съхранение на банкноти и монети, мониторинг и управление на АТМ устройства и техническа поддръжка.

3.2. Салда по договори с клиенти

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Търговски вземания от свързани лица (Приложение № 14)	715	658
Търговски вземания (Приложение № 15)	218	180

Изменението на търговските вземания, включително тези от свързани лица, е свързано с промяна на обема предоставени услуги.

4. ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА, НЕТНО

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Наеми	40	34
Печалба от продажба на материални запаси	10	11
<i>Приходи от продажба на стоки и материали</i>	94	64
<i>Отчетна стойност на продадените стоки и материали</i>	(84)	(53)
Печалба от продажба на дълготрайни материални активи	7	4
<i>Приходи от продажба на дълготрайни материални активи</i>	7	4
<i>Балансова стойност на продадените дълготрайни материални активи</i>	-	-
Други	2	2
	59	51

5. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Основни материали	156	172
Електроенергия	72	68
Резервни части	38	57
Канцеларски материали	24	26
Стопански инвентар под праг на същественост	23	18
Хигиенни материали	17	15
Горива и смазочни материали	5	7
Консумативи	3	3
Рекламни материали	3	4
Други	11	8
	352	378

6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Охрана	556	495
Транспорт	166	175
Поддръжка на програмни продукти	159	64
Телекомуникационни и пощенски услуги	144	131
Застраховки	111	110
Текуща поддръжка и ремонт на имоти, машини и оборудване	64	56
Наеми на имоти, машини и оборудване	58	56
Почистване	51	54
Консултантски и юридически услуги	38	30
Комунални услуги	32	33
Данъци и такси	27	38
Трудова медицина	24	24
Абонамент	7	17
Банкови такси за обслужване на текущи сметки	6	4
Обучение	2	6
Други	8	8
	1,453	1,301

7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА

	2020	2019
	BGN '000	BGN '000
Текущи възнаграждения	3,070	2,886
Вноски по социалното осигуряване	507	444
Социални придобивки и надбавки	3	4
Начислени суми за неползвани платени отпуски	34	23
Начислени суми за осигуровки върху отпуски	5	2
Начислени провизии за дългосрочни задължения на персонала (<i>Приложение № 19</i>)	22	20
	3,641	3,379

8. ДРУГИ РАЗХОДИ

	2020	2019
	BGN '000	BGN '000
Представителни мероприятия	6	12
Командировки	3	5
Други	2	-
	11	17

9. РАЗХОДИ ЗА ЛИХВИ

Разходите за лихви през 2020 г. са за разходи по лизинг и са в размер на 8 х.лв. (2019 г.: 8 х.лв.)

10. ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ

Отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Данъчна печалба за годината по данъчна декларация	1,498	1,815
Текущ разход за данъци върху печалбата за годината - 10% (2019 г.: 10%)	(150)	(181)
Отсрочени данъци върху печалбата		
Свързани с възникване и обратно проявление на временни разлики (Приложение № 20)	(1)	33
Общо разход за данък, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	(151)	(148)

Равнение на разхода за данък върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат за годината	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Счетоводна печалба за годината	1,514	1,479
Данъци върху печалбата - 10% (2019 г.: 10%)	(151)	(148)
Общо разход за данък, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	(151)	(148)

Данъчните ефекти, свързани с другите компоненти на всеобхватния доход са както следва:

	2020 BGN '000			2019 BGN '000		
	Стойност преди данък	Икономия от/ (Разходи за) данъци	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Икономия от/ (Разходи за) данъци	Стойност нетно от данък
Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи (Приложение № 19)	(35)	-	(35)	(24)	-	(24)
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата	-	-	-	-	-	-
Общо друг всеобхватен доход за годината	(35)	-	(35)	(24)	-	(24)

11. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ

	<i>Земя и сгради</i>		<i>Машины съоръжения и оборудване</i>		<i>Други</i>		<i>Подобрения на наети сгради</i>		<i>В процес на придобиване</i>		<i>Общо</i>	
	<i>2020 BGN '000</i>	<i>2019 BGN '000</i>	<i>2020 BGN '000</i>	<i>2019 BGN '000</i>	<i>2020 BGN '000</i>	<i>2019 BGN '000</i>	<i>2020 BGN '000</i>	<i>2019 BGN '000</i>	<i>2020 BGN '000</i>	<i>2019 BGN '000</i>	<i>2020 BGN '000</i>	<i>2019 BGN '000</i>
Салдо на 1 януари	3,635	3,465	11,601	11,408	498	481	266	266	-	54	16,000	15,674
Придобити	38	170	424	738	53	39	-	-	9	-	524	947
Отписани	(170)	-	(315)	(599)	(63)	(22)	-	-	-	-	(548)	(621)
Трансфер между сметки	-	-	-	54	-	-	-	-	-	(54)	-	-
Салдо на 31 декември	3,503	3,635	11,710	11,601	488	498	266	266	9	-	15,976	16,000
Натрупана амортизация												
Салдо на 1 януари	1,297	1,077	7,829	7,575	385	382	266	266	-	-	9,777	9,300
Начислена амортизация за годината	243	220	803	853	31	25	-	-	-	-	1,077	1,098
Отписана амортизация	(170)	-	(315)	(599)	(63)	(22)	-	-	-	-	(548)	(621)
Салдо на 31 декември	1,370	1,297	8,317	7,829	353	385	266	266	-	-	10,306	9,777
Балансова стойност на 31 декември	2,133	2,338	3,393	3,772	135	113	-	-	9	-	5,670	6,223
Балансова стойност 1 януари	2,338	2,388	3,772	3,833	113	99	-	-	-	54	6,223	6,236

Към 31.12.2020 г. дълготрайните материални активи на дружеството включват: земи на стойност 607 х.лв. (31.12.2019 г.: 607 х.лв.) и сгради с балансова стойност 1,425 х.лв. (31.12.2019 г.: 1,534 х.лв.).

Към 31.12.2020 г. активи „в процес на придобиване“ представляват закупени машини и оборудване за 9 х.лв., които предстоят да бъдат въведени в експлоатация през 2021 г. (31.12.2019 г.: няма).

Преглед за обезценка

В резултат на направения преглед към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. на имотите, машините и оборудването на дружеството ръководството е преценило, че не са настъпили условия за обезценка по смисъла на изискванията и правилата на МСС 36 Обезценка на активи. През 2020 г. и 2019 г. успоредно с този процес ръководството на дружеството е направило цялостен преглед на оставащия полезен живот на активите.

Други данни

Към 31.12.2020 г. в състава на имотите, машините и оборудването са включени активи, които са напълно амортизирани, но които продължават да се използват частично в стопанската дейност, с отчетна стойност 2,130 х.лв. (31.12.2019 г.: 2,095 х.лв.). Ръководството е предприело действия по бракуването на напълно амортизираните активи съобразно вътрешните политики и правила и спрямо плановите за тяхното окончателно изваждане от употреба, доколкото са налице определени промени в инвестиционните намерения и планове на дружеството в средносрочен план.

Към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. няма учредени тежести (ипотеки, залози) върху имотите, машините и оборудването на дружеството.

12. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

	<i>Програмни продукти</i>		<i>В процес на придобиване</i>		<i>Общо</i>	
	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
<i>Отчетна стойност</i>						
Салдо на 1 януари	2,693	2,685	3	-	2,696	2,685
Придобити	17	8	2	3	19	11
Салдо на 31 декември	2,710	2,693	5	3	2,715	2,696
<i>Натрупана амортизация</i>						
Салдо на 1 януари	2,425	2,302	-	-	2,425	2,302
Начислена амортизация за годината	139	123	-	-	139	123
Салдо на 31 декември	2,564	2,425	-	-	2,564	2,425
Балансова стойност на 31 декември	146	268	5	3	151	271
Балансова стойност на 1 януари	268	383	3	-	271	383

Към 31.12.2020 г. активи „в процес на придобиване“ включват предоставени аванси за програмни продукти в размер на 5 х.лв. (31.12.2019 г.: 3 х.лв).

13. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ

	31.12.2020	31.12.2019
	BGN '000	BGN '000
Основни материали	133	154
Резервни части	119	110
Стоки	2	1
	254	265

14. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ЛИЦА

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Търговски вземания от:		
Акционери със значително влияние	714	638
Дъщерно дружество на акционер със значително влияние	1	20
	715	658

Търговските вземания по продажби от свързани предприятия са от сделки по предоставени услуги. Те са левови, текущи и безлихвени. Обичайният кредитен период за уреждане на вземанията от свързани лица е до 30 дни.

Увеличението на търговските вземания от свързани лица през 2020 г. в размер на 57 х.лв. се дължи на увеличение в обема на предоставените услуги през декември 2020 г. спрямо декември 2019 г.

Възрастовата структура на непадежиралите (редовни) вземания от свързани лица е до 30 дни. Към 31.12.2020 г. и 31.12.2019 г. дружеството няма просрочени вземания от свързани лица.

За 2020 г. дружеството прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби по търговските вземания от свързани лица, като изчислява очаквани загуби за целия срок на инструмента.

Политиката на дружеството определя ръководството текущо да наблюдава и преценява събираемостта на вземанията като анализира броят дни просрочие, експозицията на клиента – *свързано лице (предприятие)*, възможностите за погасяване и взема решение относно наличието на фактори и обстоятелства за признаване и начисляване на обезценка.

Към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. ръководството на дружеството е направило преглед и анализ за обезценка на *търговските вземания по продажби от свързани предприятия* и счита, че продължават да са налице условията, които гарантират 100-процентовата им събираемост, както и че няма промяна в кредитния риск на *клиентите-свързани лица* и средата, в която те оперират. (Приложение №2.19.4).

15. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ

Търговските вземания от клиенти в размер на 218 х.лв. (31.12.2019 г.: 180 х.лв.) са текущи, левови и безлихвени и са по повод оказани услуги. Дружеството е определило обичаен кредитен период от 30 дни.

Увеличението на търговските вземания през 2020 г. в размер на 38 х.лв. се дължи на увеличение в обема на предоставените услуги през декември 2020 г. спрямо декември 2019 г.

Възрастовата структура на непадежиралите (редовни) търговски вземания е от 30 до 45 дни. Към 31.12.2020 г. и 31.12.2019 г. дружеството няма просрочени търговски вземания.

Дружеството прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби по търговските вземания, като измерва очаквани загуби за целия срок на инструмента (*Приложение № 2.18*).

Политиката на дружеството определя ръководството текущо да наблюдава и преценява събираемостта на вземанията като анализира броя дни просрочие, експозицията на клиента, възможностите за погасяване и взема решение относно наличието на фактори и обстоятелства за признаване и начисляване на обезценка.

Към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. ръководството на дружеството е направило преглед и анализ за обезценка на *търговските вземания* и счита, че продължават да са налице условията, които гарантират 100-процентовата им събираемост, както и че няма промяна в кредитния риск на *клиентите* и средата, в която те оперират (*Приложение №2.19.4*).

16. ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Предплатени разходи	99	83
Гаранционен депозит	17	16
Други	23	24
	139	123

Предплатените разходи включват:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Абонаменти	63	45
Застраховки	36	38
	99	83

В състава на другите вземания към 31.12.2020 г. са включени основно вземания по застрахователни премии в размер на 22 х.лв. (31.12.2019 г.: 22 х.лв.), които са напълно възстановени на дружеството до датата на одобрение за издаване на този финансов отчет.

17. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Парични средства в разплащателни сметки	6,783	8,223
Парични средства в каса	1,366	245
	8,149	8,468

Наличните към 31.12.2020 г. парични средства по текущи сметки на дружеството са изцяло в лева и са основно в банки с добра репутация и стабилна ликвидност, и с непроменен кредитен рейтинг по Fitch и БАКР, съотв. А- и ВВВ-. На този рейтинг отговарят РД в много ниски нива, поради което ръководството на дружеството е определило, че изчислените очаквани кредитни загуби биха били несъществени, и не е признало провизия за обезценка нито към 31.12.2020 г, нито към 31.12.2019 г. (Приложение №2.19.4).

18. СОБСТВЕН КАПИТАЛ

Основен акционерен капитал

Към 31.12.2020 г. регистрираният акционерен капитал на Дружество за касови услуги АД възлиза на 12,500 х. лв. (31.12.2019 г.: 12,500 х.лв.), разпределен в 12,500 броя акции с номинална стойност 1,000 лв. всяка (31.12.2019 г.: 12,500 бр. акции с номинална стойност 1,000 лв. всяка).

Резервите на дружеството са представени в таблицата по-долу:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Законови резерви	665	532
Неразпределена печалба	1,340	2,058
<i>в т.ч. резерв по пенсионни планове с дефинирани доходи</i>		
<i>(актюерски печалби и загуби) (Приложение № 19)</i>	<i>(160)</i>	<i>(125)</i>
	2,005	2,590

Законови резерви

Законовите резерви в размер на 665 х.лв. (31.12.2019 г.: 532 х.лв.) са формирани от разпределение на печалбата, съгласно изискванията на Търговския закон и устава на дружеството (Приложение № 2.15).

Неразпределената печалба в размер на 1,340 х.лв (31.12.2019 г.: 2,058 х.лв.) включва **ефектите от последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи** - актюерски загуби в размер на 160 х.лв. (31.12.2019 г.: 125 х.лв.).

Движението на **неразпределената печалба** е както следва:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Салдо на 1 януари	2,058	837
Нетна печалба за годината	1,363	1,331
Разпределение печалбата за:	(2,046)	(86)
<i>Законови резерви</i>	(133)	(86)
<i>Дивиденди</i>	(1,913)	-
Последващи оценки (актюерски печалби и загуби) по пенсионни планове с дефинирани доходи (Приложение № 19)	(35)	(24)
Салдо на 31 декември	1,340	2,058

19. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА ПРИ ПЕНСИОНИРАНЕ

Дългосрочните задължения към персонала включват сегашната стойност на задължението на дружеството за изплащане на обезщетения на наетия персонал към края на отчетния период при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда всеки служител има право на обезщетение в размер на две brutни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест brutни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи (Приложение № 2.14).

За определяне на тези задължения дружеството е направило актюерска оценка, като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Сегашна стойност на задължението на 1 януари	201	164
Разход за текущ стаж за годината	21	18
Разход за лихви за годината	1	2
Плащания през годината	(57)	(7)
Ефекти от последващи оценки за годината, в т.ч.:	35	24
<i>Актюерски загуби, възникнали от корекции, дължащи се на опита</i>	22	14
<i>Актюерски загуби, възникнали от промени във финансовите предположения</i>	13	10
Сегашна стойност на задължението на 31 декември	201	201

Начислените суми, признати в отчета за всеобхватния доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране, са както следва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Разходи за текущ трудов стаж	21	18
Разходи за лихви	1	2
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата (Приложение № 7)	22	20
<i>Актюерски загуби, възникнали от корекции, дължащи се на опита</i>	22	14
<i>Актюерски загуби, възникнали от промени във финансовите предположения</i>	13	10
Компоненти на разходите по плановете за дефинирани доходи признати в други компоненти на всеобхватния доход	35	24
	57	44

При определяне на настоящата стойност към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. са направени следните ключови предположения:

- за определяне на дисконтовия фактор е използвана норма на база годишен лихвен процент в размер на 0.50 % (2019 г.: 0.60 %). Направеното предположение се базира на данните за доходността на дългосрочните ДЦК с 10 годишен и 20 годишен матуритет;
- предположението за бъдещо ниво на работните заплати се базира на направените бюджети и на предоставената информация от ръководството на дружеството и е 8 % годишен ръст спрямо предходния отчетен период (2019 г.: 5 %);
- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението

на България за периода 2017 г. – 2019 г. (2019 г.: 2016 г. – 2018 г.);

- темп на текучество – между 0% и 16% в зависимост от пет обособени възрастови групи (2019 г.: между 0% и 16% в зависимост от пет обособени възрастови групи).

Този план с дефинирани доходи създава експозиция на дружеството към следните рискове: инвестиционен, лихвен, риск свързан с дълголетие и риск свързан с нарастването на работните заплати. Ръководството на дружеството ги оценява по следния начин:

- за инвестиционния – доколкото това е нефондиран план, дружеството следва да наблюдава и текущо балансира предстоящите плащания по него с осигуряването на достатъчен паричен ресурс. Историческият опит, а и структурата на задължението, показват, че необходимият по години ресурс не е съществен спрямо обичайно поддържаните ликвидни средства;

- за лихвения – всяко намаление на доходността на ДЦК с подобна срочност води до увеличение на задължението по плана;

- за риска, свързан с дълголетие – сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка и актуална информация за смъртността на участниците в плана. Увеличението на очакваната продължителност на живота би повлияло за евентуално увеличение на задължението. През последните години се наблюдава относителна устойчивост на този показател и

- за риска, свързан с нарастването на работните заплати – сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка за бъдещото нарастване на работните заплати на участниците в плана. Такова увеличение би довело до увеличение на задължението по плана.

Анализът на чувствителността на основните актюерски предположения, представен по-долу се основава на разумно възможните промени в тези предположения към края на отчетния период като се приема, че останалите остават непроменени:

- ако дисконтовият процент е 0.5% по-висок (по-нисък), задължението по планове с дефинирани доходи би оказало намаление с 8 х.лв. (увеличение с 8 х.лв.) (2019 г.: ако дисконтовият процент е с 0.5% по-висок (по-нисък), задължението по планове с дефинирани доходи би оказало намаление с 6 х.лв. (увеличение с 7 х.лв.));

- ако очакваният ръст на заплатата се увеличи (понижи) с 0.5% задължението по планове с дефинирани доходи би оказало увеличение с 8 х.лв. (намаление с 8 х.лв.) (2019 г.: ако очакваният ръст на заплатата се увеличи (понижи) с 0.5% задължението по планове с дефинирани доходи би оказало увеличение с 7 х.лв. (намаление с 6 х.лв.)).

Средната продължителност на задължението по плановете за дефинирани доходи към 31.12.2020 г. е 6.2 г. (31.12.2019 г.: 6.5 г.).

През следващите пет финансови години, дружеството очаква да изплати обезщетения при пенсиониране в размер на 100 х.лв., в т.ч. за 2021 г. в размер на 40 х.лв.

20. ЛИЗИНГ

В отчета за финансовото състояние права за ползване на имоти (сгради) са представени към статията „имоти, машини и оборудване“.

	<i>Право на ползване (сгради)</i>		<i>Право на ползване (машини)</i>		<i>Общо</i>	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Салдо на 1 януари	308	138	-	-	308	138
Придобити	38	170	135	-	173	170
Отписани	(170)	-	-	-	(170)	-
Салдо на 31 декември	176	308	135	-	311	308
<i>Натрупана амортизация</i>						
Салдо на 1 януари	111	-	-	-	111	-
Начислена амортизация за годината	134	111	36	-	170	111
Отписана амортизация	(170)	-	-	-	(170)	-
Салдо на 31 декември	75	111	36	-	111	111
Балансова стойност на 31 декември	101	197	99	-	200	197
Балансова стойност 1 януари	197	138	-	-	197	138

	31.12.2020	31.12.2019
Задължения по лизинг	BGN'000	BGN'000
Текущи	108	125
- в т.ч. към свързани лица	46	32
Нетекущи	97	75
- в т.ч. към свързани лица	59	75
	205	200

Разходи, признати в отчета за всеобхватния доход

	Приложения	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Разходи за лихви за задълженията по лизинг (включени във финансовите разходи)	9	8	8
Разходи, свързани с краткосрочни лизингови договори (включени в разходи за външни услуги.)	6	58	56
Разходи, свързани с лизингови договори на активи на ниски стойности (включени в други разходи)	8	-	1

Общият изходящ паричен поток по договори за лизинг през 2019 г. е в размер на 234 х.лв. (2019 г.: 172 х.лв.).

Матуритетният анализ на задълженията по лизинг е оповестен в Приложение № 26.

Лизингови дейности на дружеството и начин на тяхното отчитане

Дружеството наема имоти (помещения) и оборудване. Договорите за наем обичайно се сключват за срок от две до три години.

Договорите за лизинги се договарят на индивидуална база и съдържат значителен на брой условия и клаузи. Договорите за лизинг не съдържат задължителни показатели и съотношения. Лизинговите основни активи не могат да бъдат използвани като обезпечения по други договори.

Опции за удължаване и опции за прекратяване

Дружеството отчита няколко договора за наем, в които има опции за удължаване и опции за прекратяване. Тази опции са договорени от ръководството с цел постигане на гъвкавост при управлението на лизинговите активи и стопанските нужди на Дружеството. Ръководството на дружеството прилага съществени преценки при определяне дали има разумна степен на сигурност за упражняване на тези опции (Приложение 2.19.1).

Краткосрочни лизингови договори и лизингови договори на активи на ниска стойност

Дружеството се възползва от освобождаване от изискването за признаване по стандарта за краткосрочни лизингови договори (договори, чийто срок е до 12 месеца, включително от датата на стартиране на лизинга, без право за придобиването им) на наем на общински терен,

наем на помещение, който изтича през 2019 г. и за активи на ниска стойност, които включват
наем на филтриращи устройства и наем на контейнери „Тип охрана“.

21. ПАСИВИ ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

	Временна разлика 31.12.2020 BGN '000	Данък 31.12.2020 BGN '000	Временна разлика 31.12.2019 BGN '000	Данък 31.12.2019 BGN '000
Имоти, машини и оборудване	552	(55)	670	(67)
Нематериални активи	(23)	(2)	19	(2)
Пасиви по отсрочени данъци	529	(53)	689	(69)
Начисления за краткосрочни доходи на наети лица	(104)	11	(245)	25
Провизии за дългосрочни задължения към персонала	(41)	4	(76)	7
Активи по отсрочени данъци	(145)	15	(321)	32
Салдо на отсрочени данъци върху печалбата – активи/ (пасиви), нетно	384	(38)	368	(37)

Изменението в салдото на отсрочените данъци за годината е както следва:

	1 януари 2020 BGN '000	Признати в печалбата или загубата за годината BGN '000	31 декември 2020 BGN '000
Отсрочени данъчни (пасиви)/активи			
Имоти, машини и оборудване	(67)	12	(55)
Нематериални активи	(2)	4	2
Начисления за краткосрочни доходи на наети лица	25	(14)	11
Провизии за дългосрочни задължения към персонала	7	(3)	4
	(37)	(1)	(38)

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>Признати в печалбата или загубата за годината</i>		
	<i>1 януари 2019</i>	<i>31 декември 2019</i>	
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Имоти, машини и оборудване	(84)	17	(67)
Нематериални активи	(2)	-	(2)
Начисления за краткосрочни доходи на наети лица	10	15	25
Провизии за дългосрочни задължения към персонала	6	1	7
	(70)	33	(37)

При признаването на отсрочените данъчни активи от ръководството е оценена вероятността отделните намаляеми временни разлики да имат обратно проявление в бъдеще.

22. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

	<i>31.12.2020</i>	<i>31.12.2019</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения към доставчици	100	95
Задължения към свързани лица	4	4
Други	1	-
	105	99

Задълженията към доставчици и задълженията към свързани лица към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. са левови, текущи и безлихвени. Дружеството погасява своите задължения обичайно в рамките на 30 дни от възникването им, освен ако няма уговорен по-дълъг срок в зависимост от естеството на доставка.

23. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

	<i>31.12.2020</i>	<i>31.12.2019</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения към персонала, в т.ч.:	95	357
текущи задължения	55	334
начисления за неползвани компенсируеми отпуски	40	23

ДРУЖЕСТВО ЗА КАСОВИ УСЛУГИ АД
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ГОДИШНИЯ ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2020 г.

Задължения по социалното осигуряване, в т.ч.:	5	77
текущи задължения	-	73
начисления за непозвани компенсируеми отпуски	5	4
	100	434

24. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Данък върху добавената стойност	121	85
Корпоративен данък	20	17
Данъци върху доходите на физическите лица	-	24
Други данъци	1	1
	142	127

Задълженията за данъци са текущи.

До датата на издаване на този отчет в дружеството са извършени ревизии и проверки, както следва: по ДДС последна проверка до 30.06.2010 г., по ЗКПО: 31.12.2007 г., по ЗДДФЛ, вноски по социалното осигуряване: към 31.08.2013 г. и пълна ревизия на разходите за ДОО до 31.03.2019 г.

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно данъчното задължение на съответното дружество-данъчно задължено лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

25. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Дружествата и лицата, с които Дружество за касови услуги АД има отношения на свързаност са:

Свързани лица	Вид на свързаност	Период на свързаност
БНБ	Акционер със значително влияние	2020 г. и 2019 г.
УниКредит Булбанк АД	Акционер със значително влияние	2020 г. и 2019 г.
Банка ДСК АД	Акционер със значително влияние	2020 г. и 2019 г.
Райфайзенбанк (България) ЕАД	Акционер със значително влияние	до 02.08.2019 г.
Обединена Българска Банка АД	Акционер със значително влияние	2020 г. и 2019 г.

Експресбанк АД	Дъщерно дружество на акционер със значително влияние	от 15.01.2019 г. до 30.04.2020 г.
ДСК Транс Секюрити ЕАД	Дъщерно дружество на акционер със значително влияние	2020 г. и 2019 г.
ДСК Лизинг АД	Дъщерно дружество на акционер със значително влияние	2020 г. и 2019 г.
ДЗИ – Общо застраховане	Дружество в група с акционер със значително влияние	2020 г. и 2019 г.
ДЗИ – Животозастраховане	Дружество в група с акционер със значително влияние	2020 г. и 2019 г.

Общият размер на сделките със свързани лица, са както следва:

Доставки от свързани лица:	2020	2019
	BGN '000	BGN '000
Доставки на материални запаси от:		
Акционери със значително влияние	24	28
	24	28
Доставки на услуги от:		
Акционери със значително влияние	81	72
	81	72

	2020	2019
	BGN '000	BGN '000
Сключени застраховки с дружество в група с акционер със значително влияние:		
- Сума на полици	7	7
- Признат разход за периода	8	7

Продажби на свързани лица:	2020	2019
	BGN '000	BGN '000
Продажби на услуги на:		
Акционери със значително влияние	6,180	5,461
Дъщерно дружество на акционер със значително влияние	122	271
	6,302	5,732

Основните оказани услуги от дружеството са свързани с обработка на ценни пратки, поддръжка на ATM устройства.

Други продажби на:	2020	2019
	BGN '000	BGN '000
Акционери със значително влияние	41	35
	41	35
	6,343	5,767

В състава на другите продажби към свързани лица се включват обичайно наем и съпътстващи услуги.

През 2020 г. и 2019 г. дружеството няма приходи от лихви по депозитни и разплащателни сметки, начислени от акционери със значително влияние.

В състава на паричните средства са включени салда по депозитни и разплащателни сметки, открити при банките – акционери със значително влияние към 31.12.2020 г., които са в размер на 2,556 х.лв. (31.12.2019 г.: 679 х.лв).

Разпределенияте и изплатени дивиденди през 2020 г. в полза на акционерите са в размер на 1,913 х.лв. (2019 г.: няма разпределени и изплатени дивиденди).

Разчети със свързани лица

Разчетните взаимоотношения със свързани лица са представени в Приложение № 14 и Приложение № 22.

Възнаграждение на ключов управленски персонал

Възнагражденията на ключовия управленски персонал оповестен в Приложение № 1.1. включват заплати и други краткосрочни доходи в размер на 270 х.лв. (2019 г.: 272 х.лв.).

26. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК

Структура на финансовите активи и пасиви на дружеството към 31 декември по категории е посочена по-долу.:

	31.12.2020	31.12.2019
	BGN '000	BGN '000
Финансови активи по амортизирана стойност		
Вземания от свързани лица (<i>Приложение № 14</i>)	715	658
Търговски вземания (<i>Приложение № 15</i>)	218	180
Други вземания (<i>Приложение № 16</i>)	40	40
Парични средства и парични еквиваленти (<i>Приложение № 17</i>)	8,149	8,468
	9,122	9,346
Финансови пасиви по амортизирана стойност		
	31.12.2020	31.12.2019
	BGN '000	BGN '000
Търговски задължения (<i>Приложение № 22</i>)	104	99
Задължения по лизинг (<i>Приложение № 20</i>)	205	200
	309	299

В хода на обичайната си стопанска дейност дружеството може да бъде изложено на различни финансови рискове, най-важните от които са: пазарен риск (включващ валутен риск, ценови риск, и риск от промяна на справедливата стойност), кредитен риск, ликвиден риск и риск на лихвено-обвързани парични потоци. Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите при прогнозиране на финансовите пазари и постигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които биха могли да се отразят върху финансовите резултати и състояние на дружеството.

Текущо финансовите рискове се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, за да се определят адекватни цени на услугите на дружеството и на привличения от него заеман капитал, както и да се оценят адекватно пазарните обстоятелства на правените от него инвестиции и формите на поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск.

Управлението на риска в дружеството се осъществява текущо от ръководството и в рамките на общите директиви и политика определена от акционерите. Съветът на директорите на дружеството е дефинирал основните принципи на общото управление на финансовия риск, на базата и съответно конкретните процедури за управление на отделните специфични рискове като ценови, валутен, лихвен, кредитен и ликвиден, и за риска при използването на недеривативни инструменти. Дружеството не работи с деривативни финансови инструменти.

Пазарен риск

Пазарен риск е рискът при промяна на пазарните цени, като курс на чуждестранна валута, лихвени проценти или цени на капиталови инструменти, доходът на дружеството или стойността на неговите инвестиции да бъдат засегнати. Целта на управлението на пазарния риск е да се управлява и контролира експозицията на пазарния риск в приемливи граници като се оптимизира възвръщаемостта.

а.Валутен риск

Дружеството извършва своята дейност при активен обмен с местни доставчици и клиенти. Не е изложено на валутен риск, защото всички негови операции и сделки са деноминирани в български лева и/или евро, доколкото последното е с фиксиран курс спрямо лева по закон.

б. Ценови риск

Дружеството не е изложено на съществен ценови риск за негативни промени в цените на услугите и стоките, обект на неговите операции, защото съгласно договорните отношения с клиентите/доставчиците, те са обект на периодичен анализ и обсъждане за преразглеждане и актуализиране спрямо промените на пазара и защото те са специфични и за определен кръг клиенти/доставчици, при които има установени процедури за периодично актуализиране спрямо промените на пазара.

Кредитен риск

Основните финансови активи на дружеството са парични средства в брой и текущи банкови сметки; търговски и други краткосрочни вземания, в т.ч. краткосрочни вземания от свързани лица.

Кредитен риск е основно рискът, при който клиентите на дружеството няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло и в обичайно предвидените срокове дължимите от тях суми.

Политиката за управление на кредитния риск прилагана от дружеството изисква основно сключване на сделки и изпълнение на транзакции с клиенти, които имат дълга история и търговско сътрудничество с дружеството, добро финансово състояние и липса на нарушения при спазването на договорените условия. Клиенти на дружеството са първокласни банки, в т.ч. и неговите акционери.

Събираемостта и концентрацията на вземанията се следи текущо от ръководството, съгласно установената политика и критерии на дружеството. Дружеството има разработена и внедрена корпоративна практика, която гарантира, че продажбите на услуги се извършват на клиенти с добра кредитна история. Обичайната събираемост на вземанията е в рамките на 30 дни.

Дружеството е приело да използва матрица за провизиране на обезценки от очакваните кредитни загуби на търговските вземания. Последните са групирани в групи (портфейли) от различни сегменти клиенти, които имат сходни характеристики, вкл. за кредитен риск, (по тип и рейтинг на клиента – търговски банки и корпоративни клиенти).

За всеки отделен портфейл се разработва отделна матрица. Заложените във всяка матрица проценти се определят на дните на просрочие, миграционни коефициенти, отразяващи вероятностите едно вземане да прогресира в своето просрочие до зоната на икономическата загуба, и процента на крайната загуба. Обичайно, дружеството приема, че датата на икономическата загуба от несъбираемост възниква след 90 дни от първия ден на просрочие. Самите проценти се изчисляват първоначално на бази исторически данни, наблюдавани от дружеството, за период поне от 3 години спрямо датата на финансовия отчет. Допълнително, те се коригират чрез включване на възможни ефекти от влиянието на прогнози за макрофактори, когато и за които е установена статистическа корелация, че изменението в тяхното поведение може да окаже съществено влияние на способността на клиентите да обслужват и уреждат задълженията си.

Допълнително, тези провизионни матрици ще са в процес на доизграждане и адаптиране, доколкото исторически събираемостта на вземанията, които са и с изключително кратка срочност, остава 100 %. Също така анализът на ръководството за ефектите на прогнозите за развитието на българската и световна икономика за следващата 2021 г. по-скоро води до заключението, че не се очаква промяна в размера на очакваните кредитни загуби за следващите 12 месеца от датата на финансовия отчет.

Паричните операции са ограничени до няколко първокласни банки (Приложение № 17) с висока репутация и ликвидна стабилност. Допълнително кредитната експозиция в банки текущо се следи и анализира с цел ефективно използване на паричните средства.

Дружество измерва кредитният риск на паричните средства в банки чрез кредитния рейтинг на банката – контрагент, като е приело, че финансови инструменти с определен външен „инвестиционен кредитен рейтинг“ имат нисък кредитен риск. Обичайно то работи с банки, които имат такъв рейтинг. За тези инструменти то изчислява 12 месечни очаквани кредитни загуби. За банки с рейтинг под инвестиционния кредитен рейтинг се приема, че е налице значително нарастване на кредитния риск.

За определяне на кредитен рейтинг и вероятността от неизпълнение дружеството използва информация от външна рейтингова агенция - Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg, чиято методология е утвърдена и съвместима в световен и европейски мащаб. На базата на рейтинга, то прилага и референтните за този рейтинг PD (вероятности за неизпълнение). Очакваните кредитни загуби се изчисляват като се прилагат така установените PD и LGD (загуби

при неизпълнение), изчислени като са приспаднати стойностите на гарантирани и/или застраховани суми.

Очакваните кредитни загуби се изчисляват на датата на всеки отчетен период.

Дружеството регулярно анализира макроикономическите показатели на страната и стопанската среда, в която неговите клиенти оперират и преразглежда оценката си относно потенциалното влияние върху неговата дейност при възможни промени в ключови индикатори, които наблюдава.

Дружеството има концентрация на търговски вземания от клиенти и от свързани предприятия (контрагенти с над 5% от общия размер на вземанията), както следва:

	31.12.2020	31.12.2019
Свързано предприятие 1	38%	38%
Свързано предприятие 2	25%	25%
Свързано предприятие 3	14%	13%
Клиент 1	9%	6%

Ликвиден риск

Ликвидният риск се изразява в негативната ситуация дружеството да не бъде в състояние да посрещне безусловно всички свои задължения съгласно техния падеж. То провежда консервативна политика по управление на ликвидността, чрез която постоянно поддържа оптимален ликвиден запас парични средства, добра способност на финансиране на стопанската си дейност, включително чрез осигуряване и поддържане на адекватни кредитни ресурси и улеснения, постоянно контролно наблюдение на фактическите и прогнозни парични потоци по периоди напред и поддържане на равновесие между матуритетните граници на активите и пасивите на дружеството.

Управлението на този риск се извършва съгласно утвърдените вътрешни процедури за планиране и текущо наблюдение на паричните потоци от главния счетоводител за гарантиране на своевременно събиране на вземанията и погасяване на задълженията.

Матуритетен анализ

По-долу са представени финансовите пасиви на дружеството, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет към датата на финансовия отчет. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви.

Матуритетен анализ

31 декември 2020	до 1 м.	1-3 м.	3-6 м.	6-12 м.	над 1 г.	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Финансови пасиви						
Задължения по лизинг	10	19	28	57	98	212
Търговски задължения	104	-	-	-	-	104
	114	19	28	57	98	316

31 декември 2019	до 1 м.	1-3 м.	3-6 м.	6-12 м.	над 1 г.	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Финансови пасиви						
Задължения по лизинг	13	25	38	53	79	208
Търговски задължения	99	-	-	-	-	99
	112	25	38	53	79	307

Риск на лихвоносни парични потоци

Като цяло дружеството няма значителни лихвоносни активи, с изключение на паричните средства и еквиваленти. Затова приходите и входящите оперативни парични потоци са условно независими от промените в пазарните лихвени равнища. Текущият контрол за лихвоносните активи се изпълнява от главния счетоводител на дружеството чрез анализ на лихвените равнища по разплащателните сметки и договаряне на нови лихвени проценти, в зависимост от пазарните промени. По отношение на паричните средства се следят пазарните лихвени нива.

Дружеството не е изложено на лихвен риск от своите краткосрочни търговски и други задължения, доколкото обичайно същите са безлихвени.

31 декември 2020 г.	с фиксиран лихвен %	безлихвени	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Финансови пасиви			
Задължения по лизинг	205	-	205
Търговски задължения	-	104	104
	205	104	309

31 декември 2019 г.

	<i>с фиксиран лихвен %</i>	<i>безлихвени</i>	<i>Общо</i>
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
Финансови пасиви			
Задължения по лизинг	200	-	200
Търговски задължения	-	99	99
	200	99	299

Управление на капиталовия риск

С управлението на капитала дружеството цели да създава и поддържа възможности то да продължи да функционира като действащо предприятие и да осигурява съответната възвръщаемост на инвестираните средства. Ръководството и акционерите на дружеството регулярно преразглеждат предприетите мерки за възвръщаемост на инвестираните средства, в т.ч. осигуряване от страна на акционерите на увеличение на обемите на дейността чрез използване на предоставяните от него услуги; оптимизация на разходите за дейността; и текущо преразглеждане на инвестиционната програма.

Дружеството текущо наблюдава осигуреността и структурата на капитала на база съотношението на задлъжнялост:

	2020	2019
Собствен капитал / Пасиви	18.3	13.7
Парични средства и еквиваленти / Пасиви	10.3	7.7

Информация за паричните средства, капитала и задълженията, се намира в Приложения № 17, 18 и 22.

Справедливи стойности

Концепцията за справедливата стойност предполага реализиране на финансови инструменти чрез продажба, на база позицията, предположенията и преценките на независими пазарни участници на основен или най-изгоден за даден актив или пасив пазар. В повечето случаи, обаче, по отношение на търговските вземания и задължения, дружеството очаква да реализира тези финансови активи и пасиви или чрез тяхното цялостно обратно изплащане, или респективно погасяване във времето. Затова те се представят по тяхната амортизируема стойност.

Притежаваните от дружеството финансови активи са краткосрочни по своята същност

(предимно парични средства по разплащателни сметки в банки, търговски вземания от свързани лица), поради което се приема, че балансовата им стойност е равна на тяхната справедлива стойност.

Притежаваните от дружеството финансови пасиви по своята същност представляват търговски и други задължения. Дружеството не разполага със значителни по размер задължения, които да са с дългосрочен характер и да са с фиксирани лихвени нива, поради което се приема, че балансовата им стойност е приблизително равна на тяхната справедлива стойност.

Ръководството на дружеството счита, че при съществуващите обстоятелства представените в отчета за финансовото състояние оценки на финансовите активи и пасиви са възможно най-надеждни, адекватни и достоверни за целите на финансовата отчетност.